

Komið þið fagnandi

Ferðapjónusta á Íslandi: Uppgangur og áskoranir

Efnahagssvið mars 2016

Komið þið fagnandi

- **Mikilvægi ferðaþjónustunnar.** Mikill fengur er af þeim fjölda ferðamanna sem nú streymir til landsins. Á sama tíma og miðbær Reykjavíkur blómstrar vegna aukinnar verslunar skapast kærkomin atvinnutækifæri á landsbyggðinni við að hýsa, kæta og fæða erlenda gesti. Viðskiptaafgangur þjóðarbúsins er jákvæður einvörðungu vegna þjónustuútflutnings, engar atvinnugreinar vaxa jafn hratt og greinar tengdar ferðaþjónustu og hvergi er bjartsýnin meiri er varðar fjárfestingar og ráðningar.
- **Af hverju Ísland?** Ýmsar ástæður eru fyrir aukningu ferðamanna. Gengisfall krónunnar 2008 var þar áhrifavaldur, blés lífi í útflutningsgreinar og mildaði höggið fyrir okkur Íslendinga. Hæst ber þó aukin vitund erlendis um það sem landið hefur upp á að bjóða, ekki síst hin lítt snortnu víðerni en hróður þeirra hefur borist víða á undanförunum árum. Aukinheldur hefur mikil aukning í flugframboði aukið aðgengi að landinu og gert það að auðsöttari áfangastað.
- **Hvað segja ferðamenn?** Aðspurðir segja ferðamenn flestir ástæðu fyrir vali á áfangastað vera meðmæli vina og ættingja eða önnur umfjöllun. Út frá því má ætla að fjölgun ferðamanna geti að einhverju marki styrkt áframhaldandi aukningu og þegar boltinn byrji að rúlla er erfitt að sjá hvar hann endar. Að því sögðu skiptir verðlag máli en hröð styrking krónunnar og miklar launahækkanir geta komið niður á samkeppnishæfni landsins og dregið úr aðsókn ferðamanna.
- **Það eru áskoranir.** Miklar áskoranir fylgja eins hraðri umbreytingu á íslensku hagkerfi og ferðamannastraumurinn hefur leitt að undanförunu. Náttúruverndar- og öryggismálum er víða mjög ábótavant og kemur það öðru fremur til vegna óvissu um stöðu landeigenda, opinberra sem annarra, gagnvart almannarétti annars vegar og möguleika til að hefta ágang á svæðin hins vegar. Ekki hefur tekist að skapa hvata til þess að þeir sem standa svæðunum næst sjái um þau en líkt og í öðrum rekstri er eðlilegt að þar fari saman ábyrgð og ábati.
- **Við verðum að bregðast við.** Nú er okkur Íslendingum hollt að halda rétt á spilunum. Þessi nýja tekjulind er um margt ólík því sem við höfum átt að venjast. Í stað þess að koma þorskinum nauðugum í bátana þurfum við nú að ganga í augun á gestunum og senda þá ánægða heim svo þeir segi vinum sínum að koma líka. Flestir koma hingað til að bera landið okkar augum og ágangur ferðamanna er svo mikill á vissum stöðum að í óefni stefnir. Eftirsóknarvert er að skapa umhverfi þar sem að arður okkar af gestunum er sem mestur og nauðsynlegt er að skapa umhverfi þar sem að landið heldur sínum þokka. Tillögur efnahagssviðs á næstu síðu snúa að helstu áskorunum sem fyrir okkur liggja.

Tillaga 1: Hámörkum langtímaábatann af auðlindinni (síða 57)

- **Megintillaga** - Gjaldtaka verði frjáls fyrir virðisaukandi þjónustu
- **Aðrir kostir** - Sameiginlegur sjóður fyrir staði sem henta illa til gjaldtöku

Gjaldtaka er hagkvæmasta leiðin til að bæði hámarka arð af auðlindum og stýra ágangi á þær. Það að landeigendum verði gert mögulegt að taka gjald skapar jákvæðan hvata fyrir þá til að hámarka virði landsins til lengri tíma. Möguleiki til gjaldtöku hvetur til markaðssóknar, uppbyggingar og skapar um leið tekjur fyrir þjóðarbúið þegar ferðamenn sem sannarlega njóta landsins greiða fyrir það.

Aðrir kostir eru færir fyrir þá staði sem illa standa undir slíkum rekstri, sbr. sameiginlegur sjóður, t.d. fjármagnaður með skatttekjum eða með sölu ferðapassa.

Tillaga 2: Tryggja þarf sátt um breytingar (síða 58)

Mikilvægt er að aðgengi að auðlindum sé vel skilgreint og að við breytingar sé tekið tillit til þeirra sem byggt hafa upp ferðaþjónustu til margra ára. Nauðsynlegt er að boðaðar breytingar eða framsetning á almannarétti, eigendastefnu þjóðlenda og atvinnustefnu þjóðgarða séu bæði gæði og öryggi í forgrunni.

Tillaga 3: Tryggjum samkeppnishæfni landsins, ferðaþjónustan gefur merkið (síða 59)

- **Ferðaþjónustan gefi merkið fyrir aðra samninga á vinnumarkaði** þannig að vörður sé staðinn um samkeppnishæfni þjóðarbúsins í heild. Í nýju vinnumarkaðslíkani er gert ráð fyrir að útflutningsgreinar gefi merki um það svigrúm sem er til launahækkana á hverjum tíma og að aðrir geirar taki mið af því í sínum samningum. Ferðaþjónustan er með hæsta launahlutfallið af útflutningsgreinum og því útsettust fyrir kostnaðarhækkunum sem af þeim fylgja.

Hámörkum langtímaábata: Gjaldtaka uppfyllir bæði skilyrðin

Tillögur	Tekjur?	Fjöldatakmörkun?	
Komugjald			Komugjald myndi afla ríkissjóði tekna en myndi engin áhrif hafa á aðsókn á ferðmannastaði.
Gjaldtaka			Gjaldtaka fyrir virðisaukandi þjónustu myndi afla landeigendum tekna til uppbyggingar og um leið veita þeim tæki til að stýra ágangi á landið og hvata til að gera það með langtímahugsun að leiðarljósi.
Náttúrupassi			Náttúrupassi myndi afla tekna en ekki stýra ágangi á landsvæði. Tilkoma hans myndi ekki stýra flæði ferðamanna frá stöðum sem væru undir of miklu álagi.
Bílastæðagjald			Bílastæðagjald myndi afla tekna og hefði einnig áhrif á ágang. Gjaldið væri þó óskilvirkari leið að báðum markmiðum samanborið við hefðbundna gjaldtöku.
Gistináttagjald			Gistináttagjald myndi afla ríkissjóði tekna en myndi engin áhrif hafa á aðsókn á ferðmannastaði.

Ferðapjónusta á Íslandi

1. Ferðapjónustan sem atvinnugrein

2. Ferðapjónustan sem fjárfesting

3. Ferðapjónustan sem vinnuveitandi

4. Af hverju Ísland?

5. Hvað er það versta sem gæti gerst?

6. Tillögur: Hvað þarf að gerast?

Ferðapjónusta á Íslandi

1. Ferðapjónustan sem atvinnugrein

2. Ferðapjónustan sem fjárfesting

3. Ferðapjónustan sem vinnuveitandi

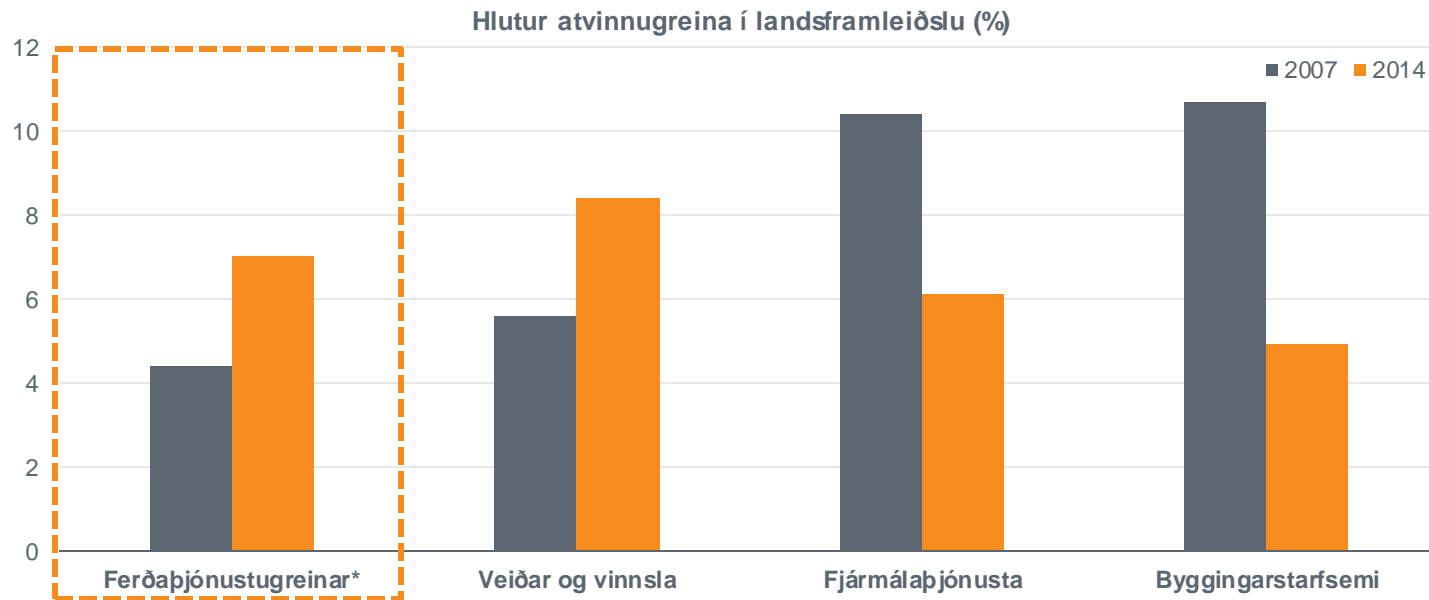
4. Af hverju Ísland?

5. Helstu áskoranir?

6. Tillögur: Hvað þarf að gerast?

Ferðapjónustugreinar hafa vaxið gríðarlega frá hruni

- Gagngerð breyting hefur orðið á íslensku hagkerfi frá árinu 2008. Eftir gengisfall krónunnar óx útflutningsgreinum fiskur um hrygg á sama tíma og seglin voru dregin saman í innlendum þjónustugreinum.
- Lægra gengi krónunnar auk annarra samverkandi þátta jók samkeppnishæfni íslenskra útflutningsgreina og stuðlaði að hröðum vexti þeirra undanfarin ár.
- Á aðeins sjö árum hafa ferðapjónustugreinar og sjávarútvegur aukið vægi sitt í landsframléiðslu um meira en helming.

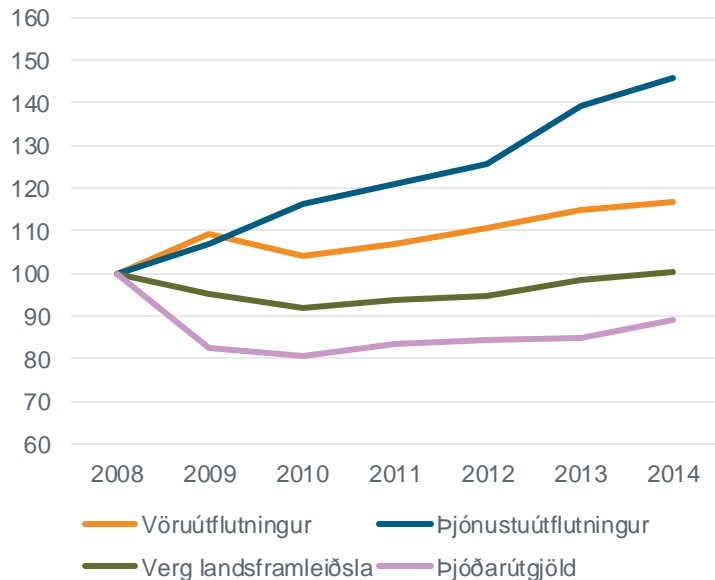

*Flutningar með flugi, veitinga- og gistihús, ferðaskrifstofur og bókunarþjónusta ásamt leigustarfsemi, þó ekki fasteignaleiga.

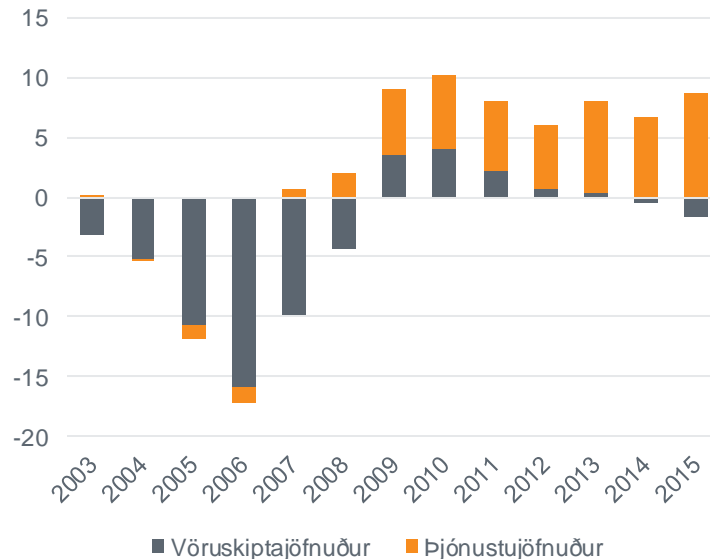
Þjónustuútflutningur heldur uppi viðskiptaafgangi við útlönd

- Eftir viðvarandi halla á viðskiptum við útlönd árin fyrir hrun varð afgangur af bæði vöru- og þjónustuviðskiptum árin 2009-2013.
- Samhliða hækkandi gengi krónunnar og auknum kaupmætti innanlands hefur vöruskiptajöfnuðurinn snúist við á undanföllum árum. Á sama tíma hefur þjónustujöfnuðurinn hins vegar haldið áfram að aukast og er nú svo komið að allur viðskiptaafgangur Íslands er tilkominn vegna sölu á þjónustu.
- Vöxtur þjónustugreina og vægi þeirra í útflutningi er til marks um breytingu á íslensku hagkerfi.

Vöxtur undirliða landsframleiðslu
- vísitölur, 100 árið 2008

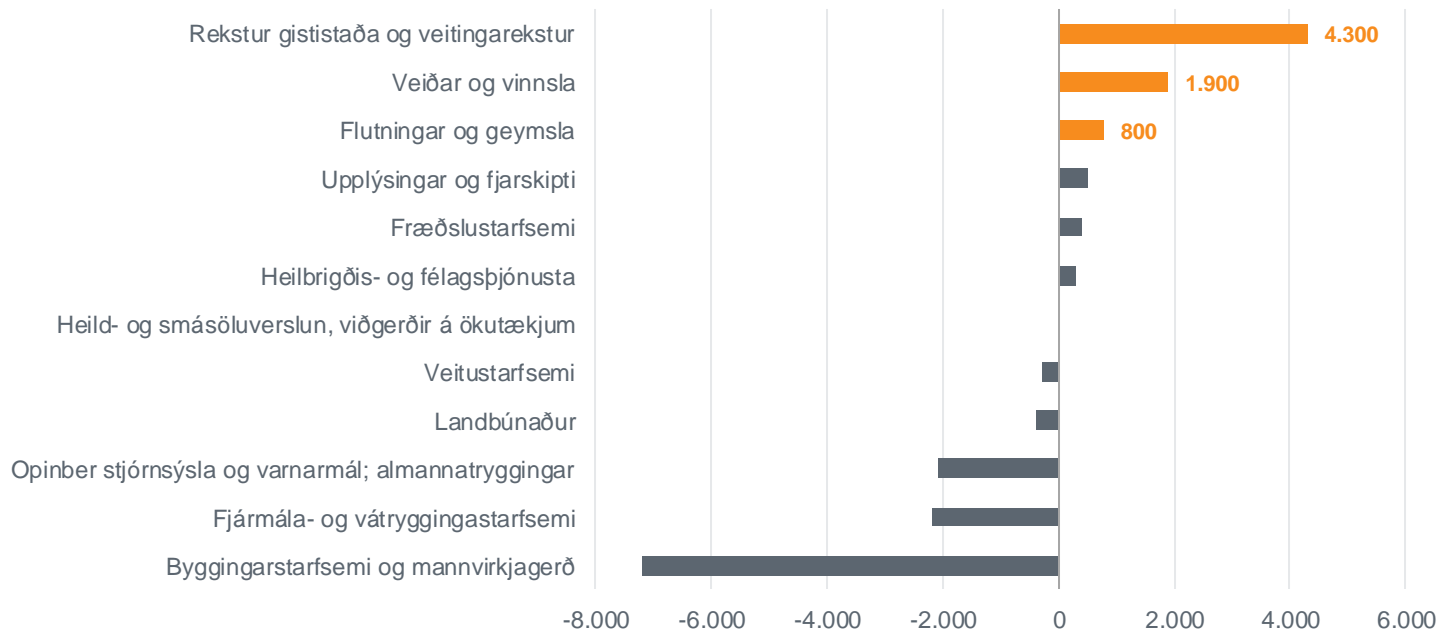
Vöru- og þjónustujöfnuður
% af VLF

Fólki fjölgað í útflutningsgreinum meðan annars staðar var sagt upp

- Við eins dramatískar breytingar og urðu á Íslandi árið 2008 breytast forsendur alls rekstrar. Fall krónunnar og mikill samdráttur innlendrar eftirspumar olli því að í umsvif minnkuðu mikið í þeim greinum sem þjónustuðu innlandan markað.
- Á sama tíma varð bætt samkeppnisstaða útflutnings til þess að útflutningsgreinum óx ásmegin og sköpuðust störf þar á sama tíma. Útflutningsgreinamar unnu þannig gegn slaka á vinnumarkaði með auknum ráðningum og vinnuaflið færðist þangað úr greinum sem þjónuðu innanlandsmarkaði.

Breyting á fjölda starfandi eftir atvinnugreinum frá 2008 - 2014

Ferðapjónusta á Íslandi

1. Ferðapjónustan sem atvinnugrein

2. Ferðapjónustan sem fjárfesting

3. Ferðapjónustan sem vinnuveitandi

4. Af hverju Ísland?

5. Hvað er það versta sem gæti gerst?

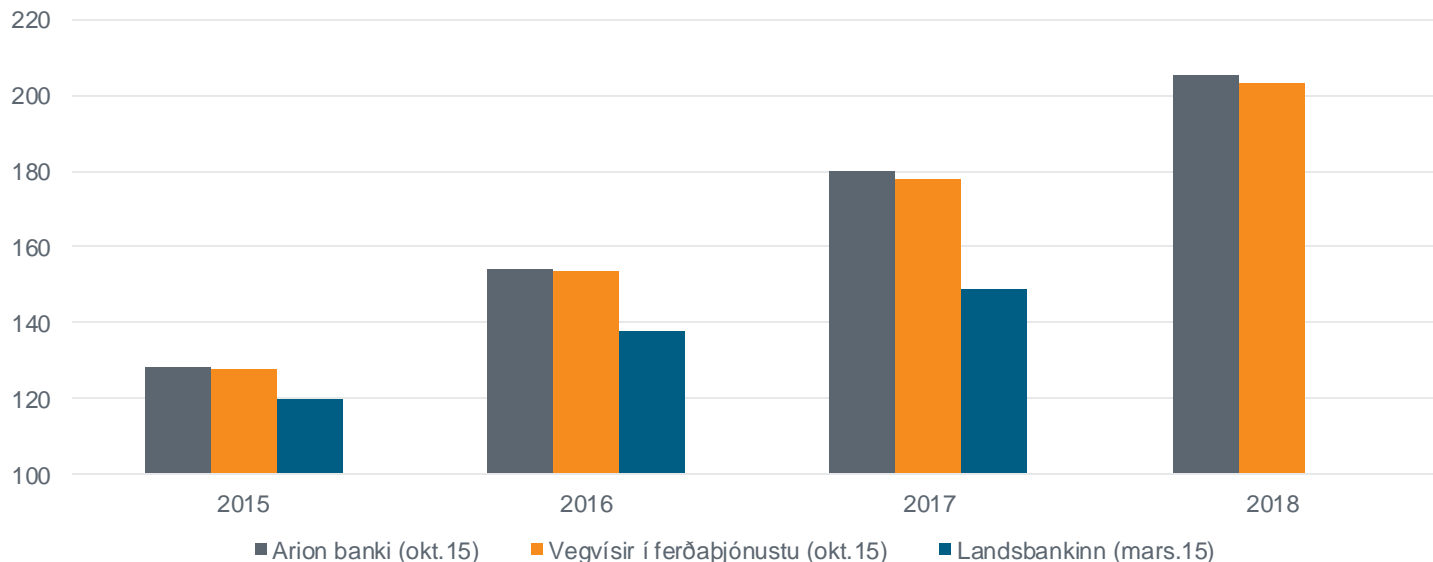
6. Tillögur: Hvað þarf að gerast?

Spár gera ráð fyrir áframhaldandi fjölgun ferðamanna

- Það hefur verið gegnum gangandi bjartsýni í spám greiningaraðila fyrir fjölgun ferðamanna. Kemur það ekki til að ósekju en stöðugur vöxtur undanfarin ár bendir óneitanlega til þess að boltinn sé farinn að rúlla með Íslandi á þessu sviði.
- Þó vöxtur í fortíð sé ekki endilega vísbending um vöxt í framtíð þá má í þessu tilviki leiða líkur að því að veldisáhrif séu til staðar. Ferðmenn sem heimsótt hafa landið geta virkað sem auglýsing á sitt nærumhverfi auk þess sem að aukin þekking erlendra aðila á landinu festir það í sessi sem áfangastað.

Spár greiningardeilda um fjölgun ferðamanna

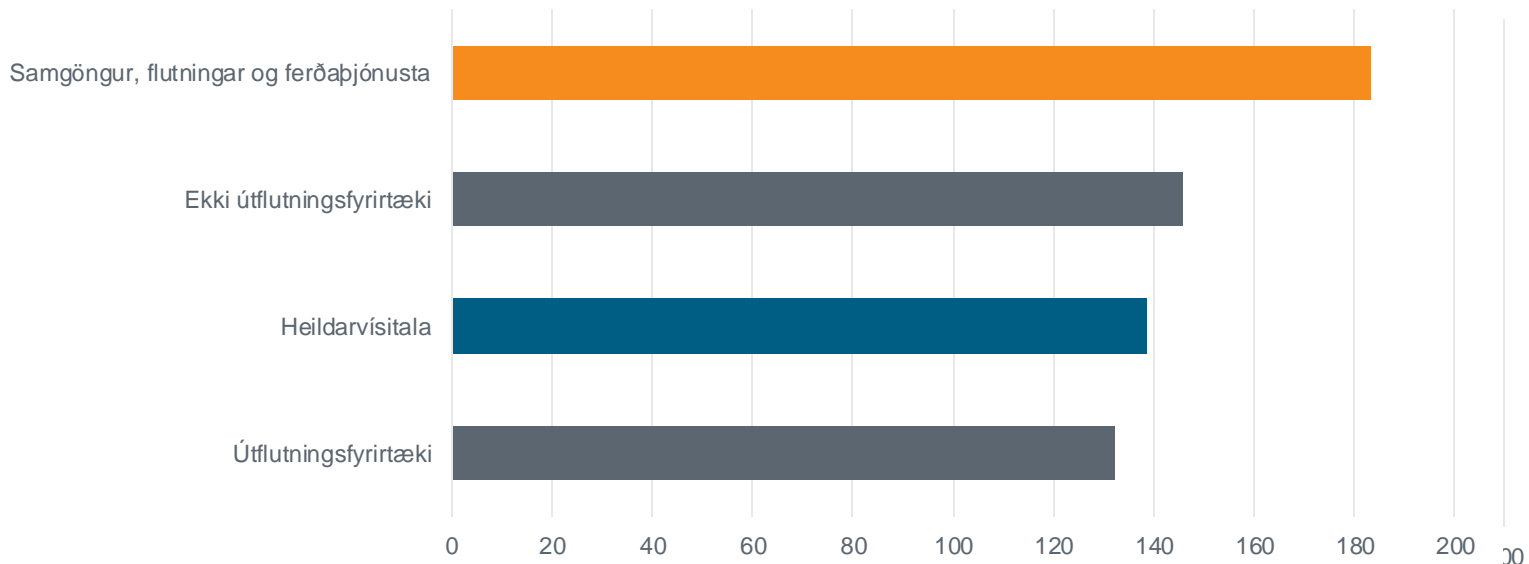
- vísitala = 100 árið 2014

Fyrirtæki í ferðapjónustu ætla að stækka frekar og hvergi er bjartsýnin meiri

- Ferðapjónustan býr yfir bjartsýnustu stjórnendum hvað varðar fjárfestingar á komandi misserum. Stjórnendur í þeim geira eru hlutfallslega líklegastir til að sjá fram á að auka fjárfestingar sínar á árinu.
- Kemur það ekki á óvart í ljósi þess hversu miklum vexti gert er ráð fyrir. Þörf er á miklum fjárfestingum í gistinguþjónustu, samgöngum og afþreyingu til að mæta þeim fjölda ferðamanna sem búist er við á næstu árum.

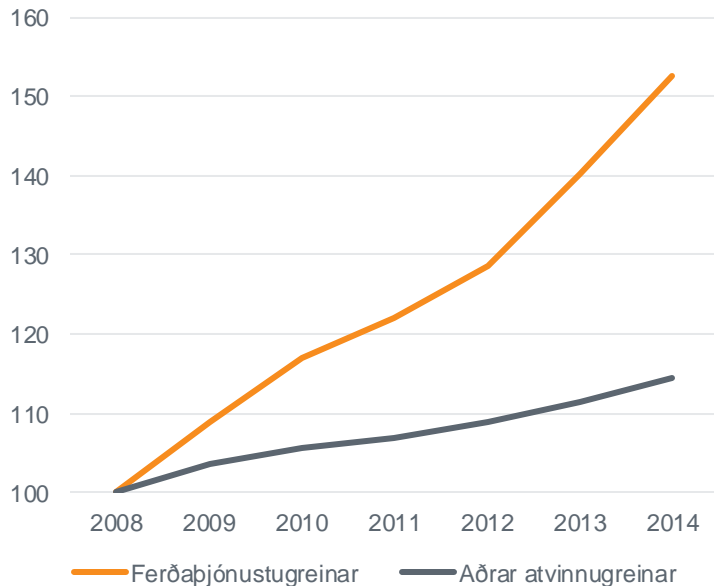
Viðhorf stjórnenda fyrirtækja varðandi fjárfestingar á árinu*
- samanborið við árið í fyrra - sep.15

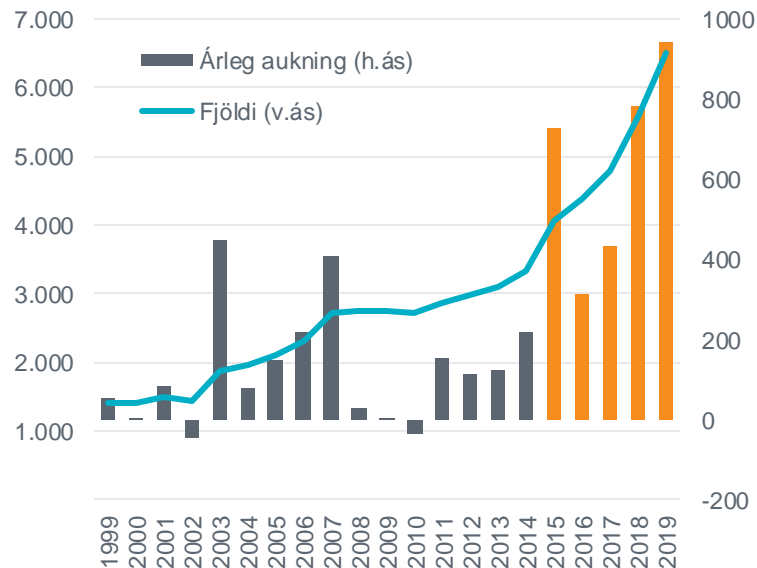
Fjöldi hótela og gistirýmis hefur aukist mikið og von er á meiru

- Mikið af hótélum eru í þípunum á komandi árum. Á höfuðborgarsvæðinu þar sem ferðamannastraumurinn er mestur er gert ráð fyrir að fjölgun hótélherbergja í ár verði meiri en öll árin frá bankahruni samanlagt.
- Aukin umsvif má einnig merkja af fjölda fyrirtækja í ferðaþjónustu en frá árinu 2008 hefur þeim fjölgað um ríflega helming á sama tíma og fyrirtækjum í öðrum atvinnugreinum hefur fjölgað um 14%.

Fjöldi fyrirtækja
Vísitala, 2008=100

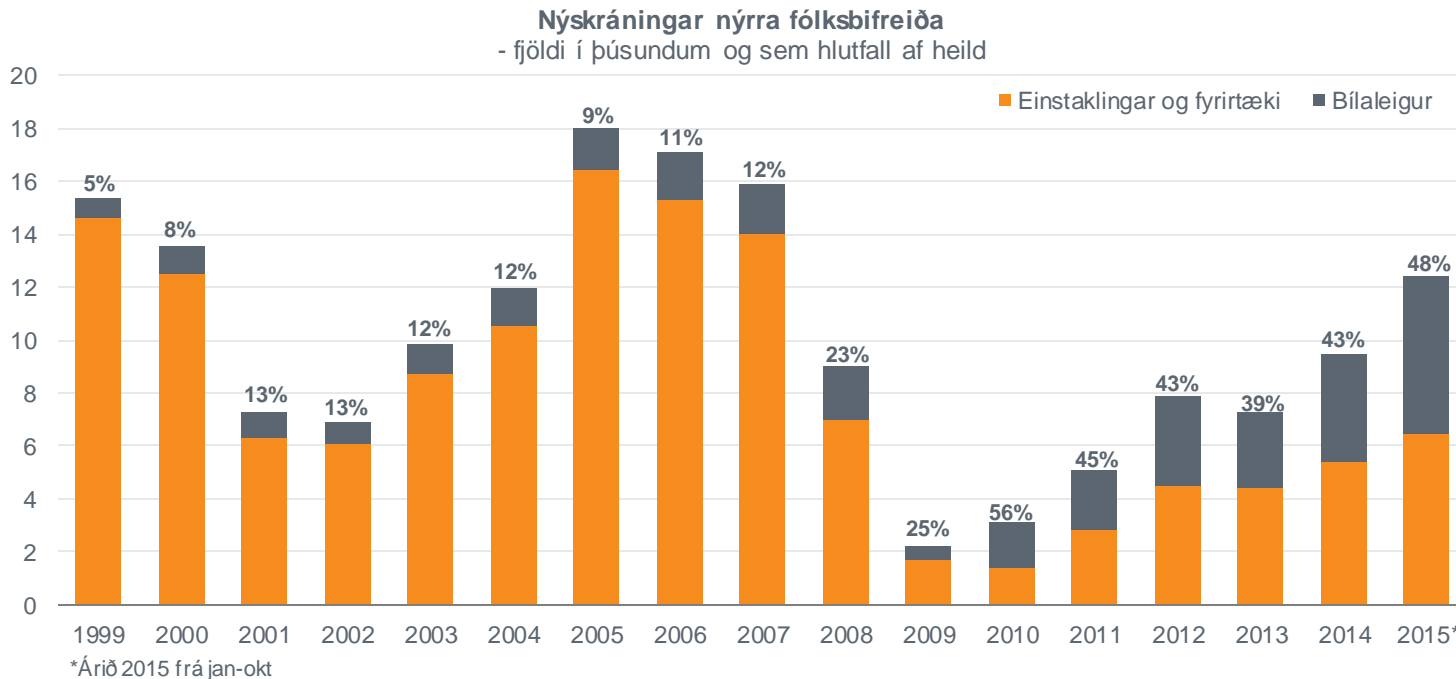

**Heilsárshótelherbergi á
höfuðborgarsvæðinu**

Um helmingur nýskráðra fólksbifreiða eru nú bílaleigubílar

- Ferðamenn vilja margir hverjir hafa bíl til umráða við för sína um landið og hefur aukning þeirra því einnig aukið eftirspurn eftir bílaleigubílum. Nýskráning bílaleigubíla hefur nærri þrefaldast á aðeins fimm árum og var heildarfjöldi bílaleigubíla um 14 þúsund í lok árs 2014.
- Nú er svo komið að bílaleigubílar voru tæplega helmingur nýskráðra fólksbíla á árinu 2015 og frá árinu 2011 hafa 44% nýrra bíla verið seldir bílaleigum. 18.500 nýir bílar hafa verið seldir bílaleigum frá árinu 2011 en það eru 15% fleiri en tólf árin sem komu þar á undan.

Ferðapjónusta á Íslandi

1. Ferðapjónustan sem atvinnugrein

2. Ferðapjónustan sem fjárfesting

3. Ferðapjónustan sem vinnuveitandi

4. Af hverju Ísland?

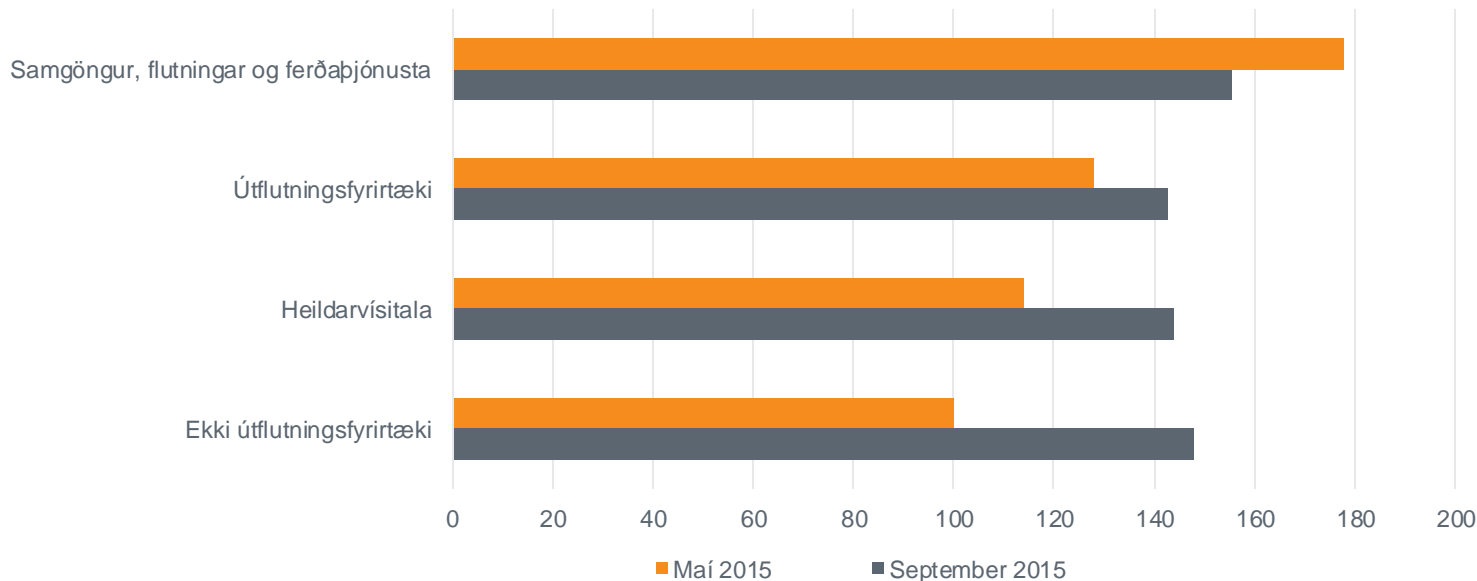
5. Helstu áskoranir?

6. Tillögur: Hvað þarf að gerast?

Enn fleira starfsfólk þarf í ferðapjónustu

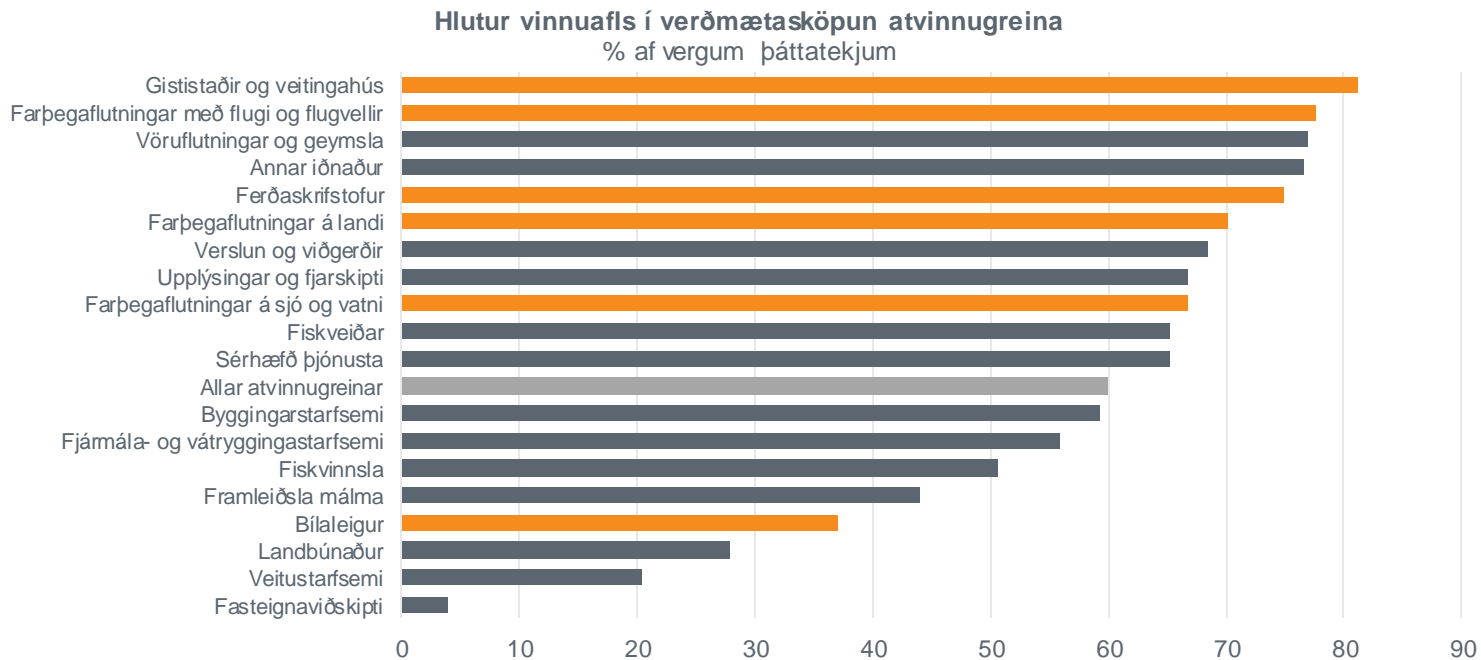
- Það skyldi engan undra að samhliða áætlunum um auknar fjárfestingar telja ferðapjónustufyrirtæki sig líkleg til að ráða fleira starfsfólk. Starfsfólki í greinum tengdum ferðapjónustu hefur fjölgað úr um 11 þúsund árið 2009 í tæplega 19 þúsund árið 2015.
- Mest er þörfin á sumrin og endurspeglast það í mikilli breytingu í væntingum stjórnenda til ráðninga næstu 6 mánaða eftir því hvort þeir eru spurðir að vori eða hausti.
- Síðastliðið vor var langmesta eftirspurnin hjá ferðapjónustufyrirtækjum enda flestir túristar á Íslandi að sumarlagi. Það vekur þó athygli að jafnvel í spurningakönnun Gallup frá því í september síðastliðnum birtast væntingar stjórnenda í ferðapjónustu til um talsverðra ráðninga á komandi vetrarmánuðum.

Viðhorf stjórnenda fyrirtækja varðandi ráðningar á næstu 6 mánuðum*

Ferðapjónusta er einkar vinnuaflsfrek

- Ferðapjónustugreinar hafa það flestar sammerkt að vera mjög vinnuaflsfrekar. Sést það greinilega þegar skoðaður er hlutur launa af verðmætasköpun (vergum þáttatekjum) greinanna.
- Af þeim sexgreinum þar sem hlutur launþega er mestur má telja fjórar þeirra til ferðapjónustugreina.

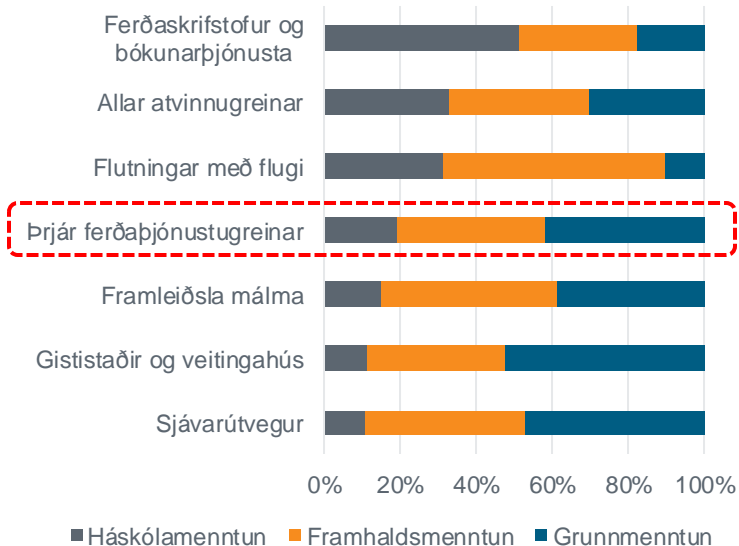

Fólk með ýmiss konar menntun vinnur við ferðapjónustu

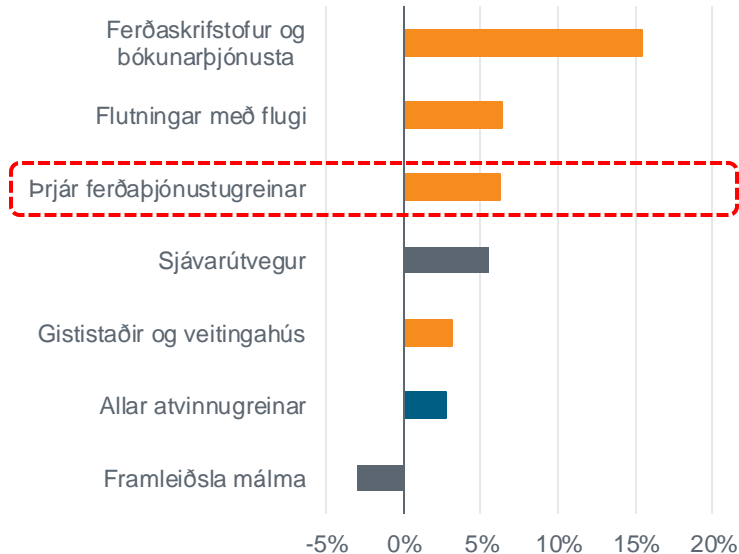
- Ferðskrifstofur og bókunarpjónusta eru með áberandi hæst hlutfall af háskólamenntuðu fólki innan sinna raða miðað við aðrar greinar ferðapjónustu. Flugstarfsemi virðist einnig kalla eftir töluvert af fólki með framhaldsmenntun.
- Þrátt fyrir að hlutfall háskólamenntaðra hafi aukist hraðar í greinum tengdum ferðapjónustu þá er menntunarstig lægra í þeim greinum en að meðaltali í öðrum atvinnugreinum á Íslandi.

Menntun starfandi í útflutningsgreinum

Hlutfallsleg skipting árið 2014

Breyting á hlutfalli háskólamenntaðra af starfandi í útflutningsgreinum 2009-2014

Ferðapjónusta á Íslandi

1. Ferðapjónustan sem atvinnugrein

2. Ferðapjónustan sem fjárfesting

3. Ferðapjónustan sem vinnuveitandi

4. Af hverju Ísland?

5. Helstu áskoranir?

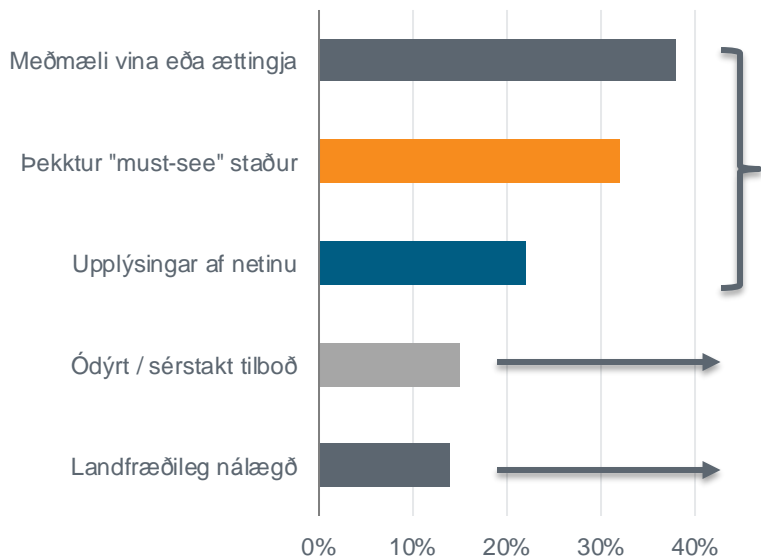
6. Tillögur: Hvað þarf að gerast?

Meðmæli og umtal skipta mestu máli – ferðamaður getur ferðamann

- Þegar ferðamenn eru spurðir um ástæðu fyrir vali þeirra á áfangastað eru algengustu svörin að þeir hafi heyrt af honum, hvort sem er í samtali eða í gegnum aðra umfjöllun. Góð reynsla þeirra sem heimsóttu landið á undan kveikir því í ferðaþrá annarra til áfangastaðarins.
- Af þessu má leiða að sú fjölgun ferðamanna sem orðið hefur undanfarin ár gefi góð fyrirheit um áframhaldandi fjölgun. Ísland sé komið inn á kortið og það muni spyrjast út að hingað sé eitthvað að sækja.
- Þessi áhrif eru að sjálfsögðu háð góðri viðkyrningu af landi og þjóð auk þess sem erfið er að segja hvenær hámarki er náð. Í ljósi þess vaxtarfasa sem ferðaþjónustan er í og því hversu fáir ferðamenn hafa komið til Íslands í alþjóðlegum samanburði má ætla að enn sé Íslandsferð að kvikna hjá fleira og fleira fólki.

Hvað olli því að þú valdir þennan áfangastað?

- 5 algengustu svör ferðamanna¹

Sjálfstyrkjandi þættir: Fjölgun ferðamanna á Íslandi undanfarin ár ýtir undir frekari fjölgun ferðamanna að því gefnu að reynsla þeirra sem hingað hafa komið hafi verið jákvæð.

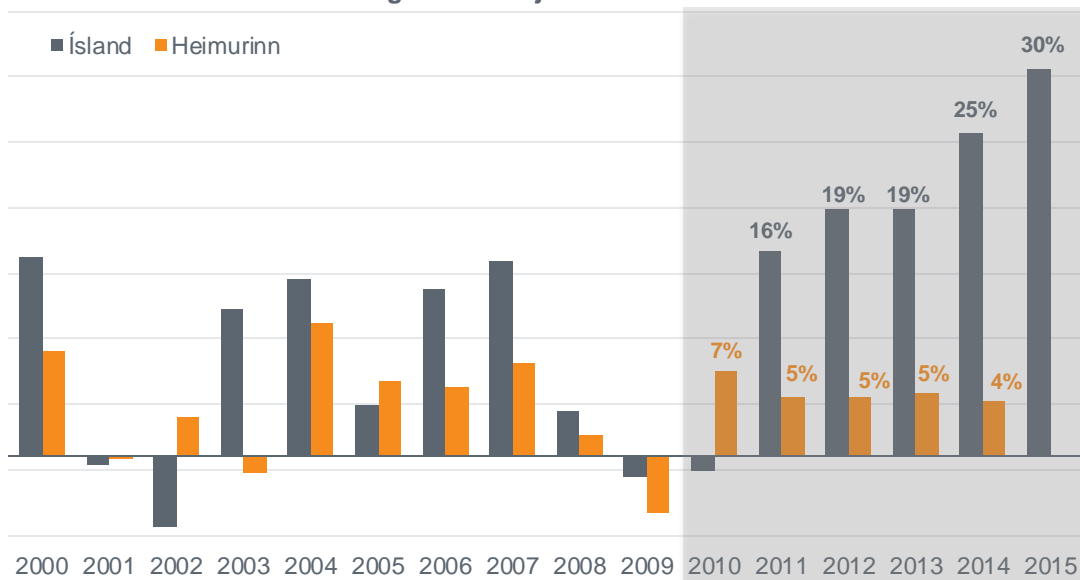
Breytilegur þáttur: Hætta er á að missa þá ferðamenn sem láta stjórnast af verðlagi, hækki það meira hér en í samkeppnisríkjum.

Fastur þáttur: Lítil hætta á róttækum breytingum á landfræðilegri legu Íslands á næstu árum. Aukning ferðamanna í nýmarkaðsríkjum gæti þó fært þungamiðju heimstúrismanns fjær Íslandi.

Ferðamönnum fjölga um allan heim og á sama tíma er Ísland í tísku...

- Fjölgun ferðamanna síðustu ár er ekki séríslenskt fyrirbæri en ódýrari flugsamgöngur, auk aukinnar velmegunar í mörgum ríkjum, hefur valdið mikilli aukningu ferðamanna á heimsvísu.
- Ísland tekur þó til sín aukinn skerf af þessum ferðamönnum og er fjölgunin hér töluvert meiri en almennt er í öðrum ríkjum.
- Ísland virðist vera í tísku á þessum uppgangstímum ferðaiðnaðar í heiminum.

Árlegur vöxtur fjölda ferðamanna

The 10 best European destinations in 2015

Bored by Berlin? Tired of Tuscany? Paris? We've all been there. If you're serious about your European destinations, these are the places to head for...

Hallgrímskirkja

© SurangaSL / Shutterstock.com

1. Reykjavík, Iceland

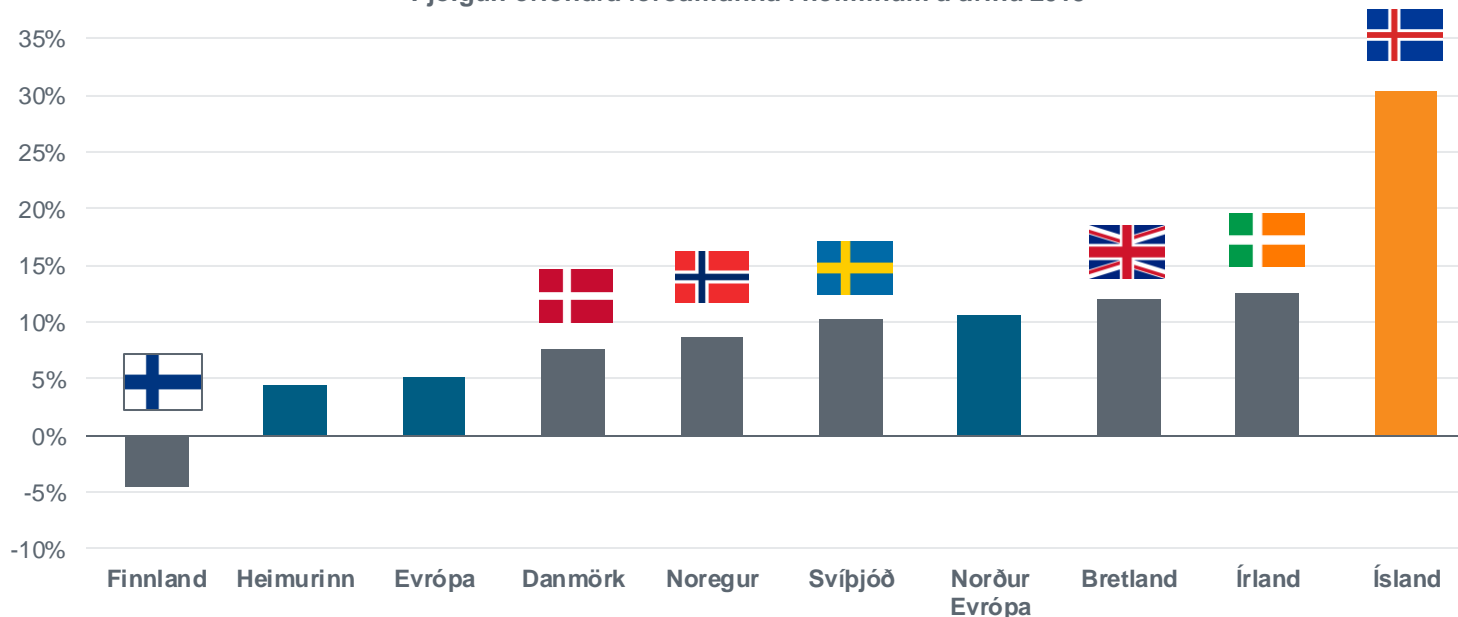
Reykjavík may boast a remarkable history – it is the site of the world's first parliament, thought to have been established in 930 AD – but the city today holds its past and future in even balance. Its modernism is striking, from the clean lines of its buildings to its experimental music scene to its status as one of the most environmentally conscious cities in the world.

Reykjavík's compact size (it has only 120,000 inhabitants – positively tiny for a European

... og þó vöxturinn sé mikill í Norður Evrópu er hann hvergi viðlíka og á Íslandi

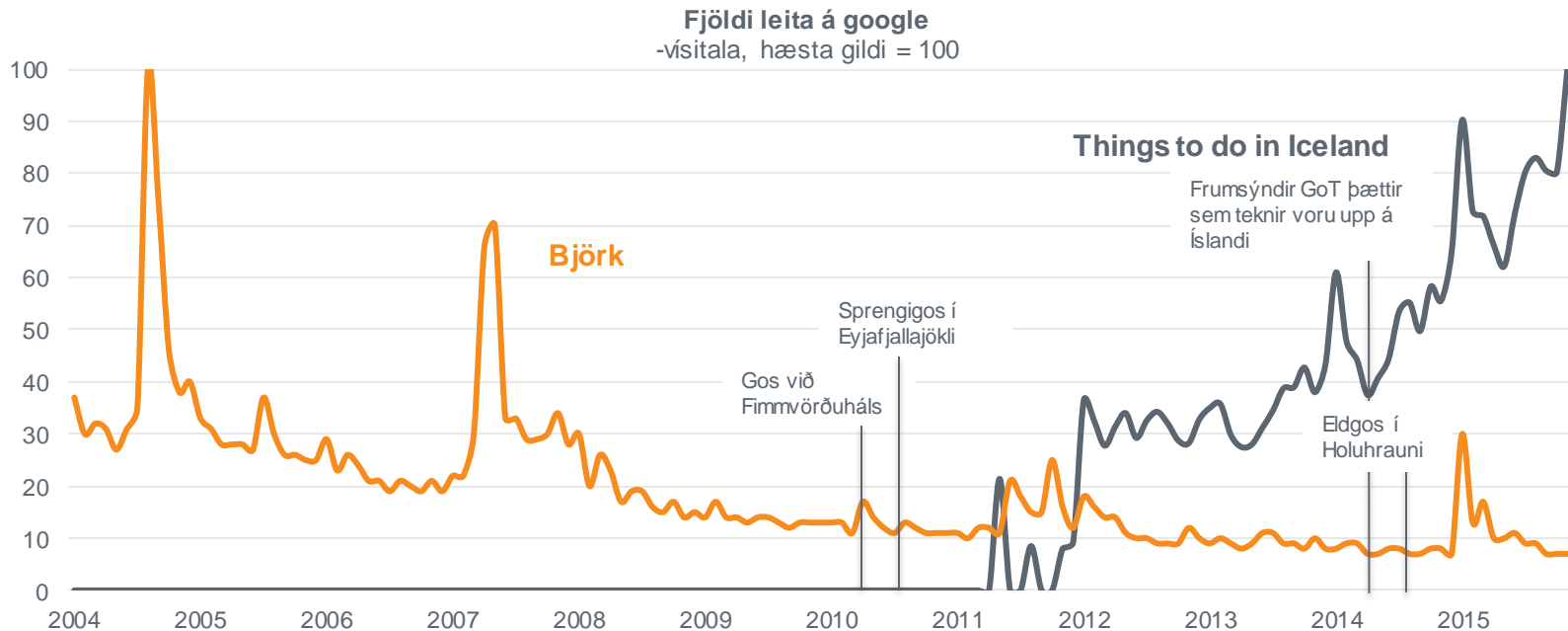
- Árið 2015 fjölgaði ferðamönnum í Norður Evrópu mun hraðar en heims- eða Evrópumeðaltalið. Ísland sker sig þar úr með langmesta vöxtinn en í Svíþjóð, Bretlandi og Írlandi fjölgaði ferðamönnum þó um ríflega 10% milli ára.
- Fjölgunin á Íslandi er af mun lægri stofni en hinna ríkjanna og því geta hlutfallstölur þó nokkuð ýkt myndina. Fjölgun breskra ferðamanna um 10% milli ára 2014 og 2015 þýðir að tæplega 4 milljónir bættust þar við á sama tíma og 300 þúsund ferðamenn skiluðu 30% aukningu á Íslandi.
- Lágan stofn má bæði túlka á þann veg að rúm sé fyrir mikinn vöxt til viðbótar eða þá að hlutfallsþækkunir fari lækkandi eftir því sem ferðamönnum fjölgar.

Fjölgun erlendra ferðamanna í heiminum á árinu 2015

Fundist hefur nýr vinkill á Ísland

- Ekki alls fyrir löngu var því fleygt að söngkonan Björk væri helsta kennileiti Íslands. Þrátt fyrir að vera enn í fremstu röð virðist frægðarsól hennar nokkuð hafa dvínað undanfarin ár ef miðað er við uppflettingar á leitarvélinni Google.
- Á sama tíma hefur leitinni „hvað skal gera á Íslandi“ vaxið mjög ásmegin og hefur hún aldrei verið vinsælli en nú. Sífellt fleira fólk virðist því vera að velta fyrir sér hvað Ísland hafi upp á að bjóða.

Ísland er komið á kortið hjá erlendum ferðapjónustuaðilum

- Nokkur býsni af flugvélum þarf til að koma miklum fjölda ferðamanna inn fyrir Íslandsstrendur og til marks um það nærri þrefaldaðist fjöldi flugfélaga sem stundar áætlunarflug til Íslands frá 2008 fram til 2015.
- Ísland er nú inni í leiðarkerfi þessara félaga og öllu þeirra kynningarefni. Gera má ráð fyrir viðlíka þróun hjá erlendum ferðaskrifstofum og öðrum þeim sem skipuleggja ferðir hingað til lands. Þessi aukning verður til þess að þekking og viðskiptatengsl myndast, Ísland stimplar sig betur inn sem áfangastaður og ætí þá að ýta undir áframhaldandi fjölgun ferðamanna hingað til lands.

2008

7 flugfélög með áætlunarferðir

2015

19 flugfélög með áætlunarferðir

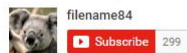

Auglýsingarnar koma úr ýmsum áttum

- Í kjölfar eldgossins í Eyjafjallajökli árið 2010 var blásið til markaðsherferðinnar Inspired by Iceland í gegnum samstarf stjórnvalda og aðila í greininni. Var herferðinni ætlað að nýta athyglina af eldgosinu og koma þeim skilaboðum áleiðis að Ísland væri öruggur og spennandi áfangastaður.
- Var herferðin að mörgu leyti vel heppnuð og vann t.a.m. til fjölda verðlauna. Forvitnlegt er þó að bera saman hversu margir hafa horft á aðalmyndband herferðarinnar á Youtube frá árinu 2010 og bera það saman við nokkra vikna áhorf annars myndbands sem vakið hefur athygli á Íslandi nýlega.

Inspired by Iceland Video

Á youtube í júní 2010

941,712

+ Add to Share More

6,612 110

Justin Bieber - I'll Show You

Á youtube í nóvember 2015

176,472,481

+ Add to Share More

1,603,740 68,458

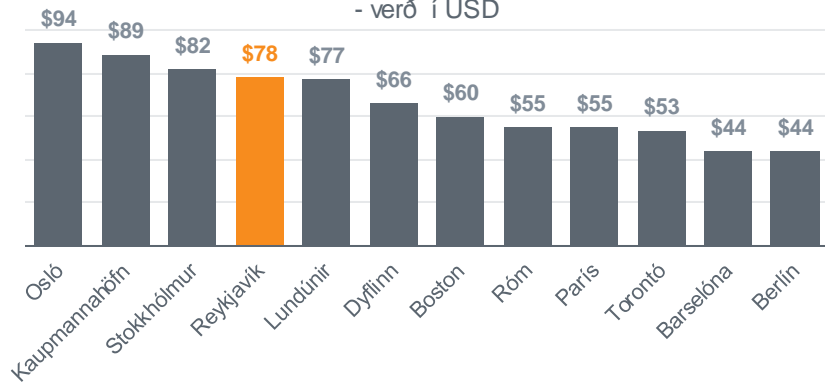
Er Ísland dýrt eða ódýrt land fyrir ferðamenn?

- Það er þekkt staðreynd að verð hefur áhrif á kaupákvörðanir fólks og á það sama á við þegar ferðamenn velja sér áfangastað. Skv. könnun Travelsat var fjórða algengasta ástæða sem ferðamenn tilgreindu fyrir ferð sinni að þeir hefðu fengið gott tilboð eða töldu staðinn vera ódýran.
- Eftir gengisfall krónunnar 2008 lækkaði Ísland snarpt í verði sem áfangastaður og sáu menn sér þá þann leik á borði að auglýsa það sérstaklega. Ísland hafði alltaf haft orð á sér sem dýr áfangastaður en nú sjö árum eftir gengishrun er fróðlegt að athuga hvernig verðlag spilar inn í heimsóknir ferðamanna.

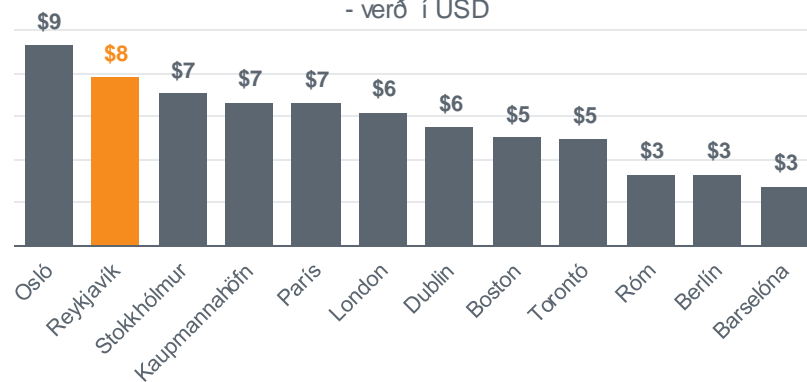

Reykjavík er í dýrari kantinum miðað við aðrar höfuðborgir

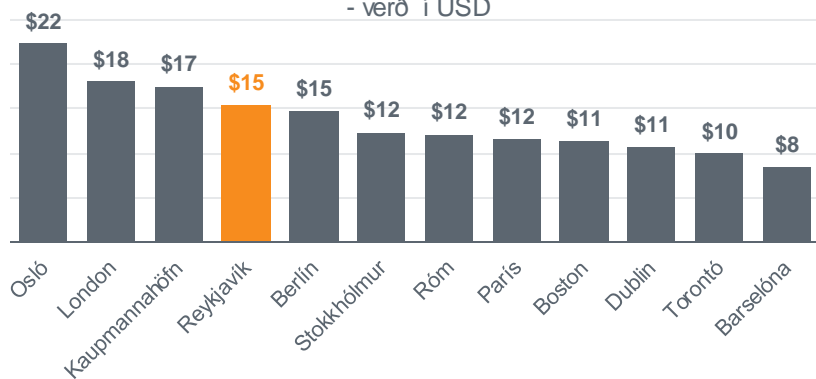
Þriggja rétta máltíð - verð í USD

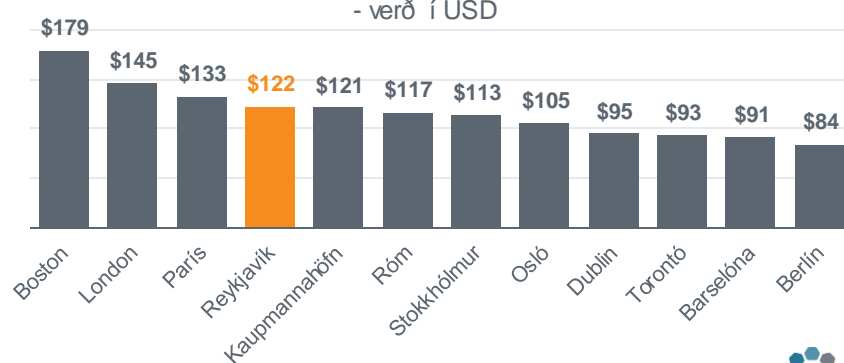
Stór innlendir bjór - verð í USD

Leigubíll startgjald og 5 km - verð í USD

Þriggja stjörnu hótलगisting - verð í USD

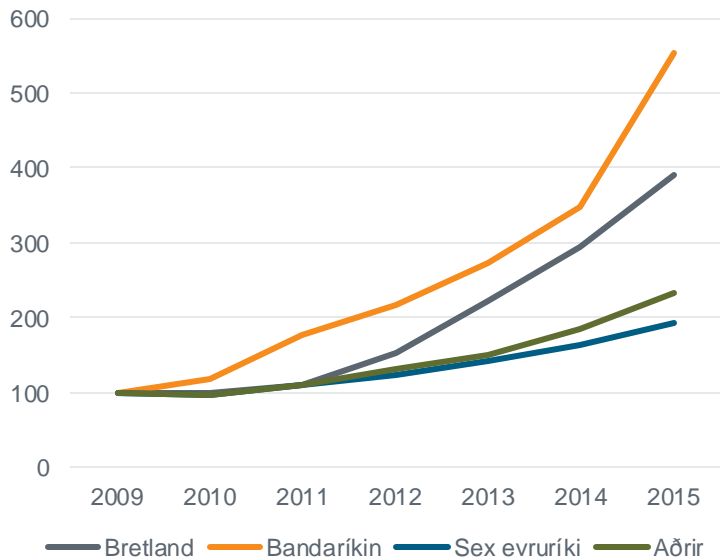

Ferðamönnum hefur fjölgað mest frá ríkjum með sterkari gjaldmiðla

- Þegar ferðmönnum til Íslands er skipt eftir þjóðernum kemur fram að mestur vöxtur hefur verið í fjölda ferðmanna frá Bretlandi og Bandaríkjunum, sem hafa allt að fimmfaldast á síðustu sex árum.
- Þrátt fyrir að krónan hafi styrkst töluvert frá því að virði hennar nánast helmingaðist árið 2008 hefur hún ekki styrkst gagnvart pundi og dollar. Ísland er því enn hlutfallslega ódýrt fyrir notendur þessara gjaldmiðla miðað við það sem var fyrir hrún.

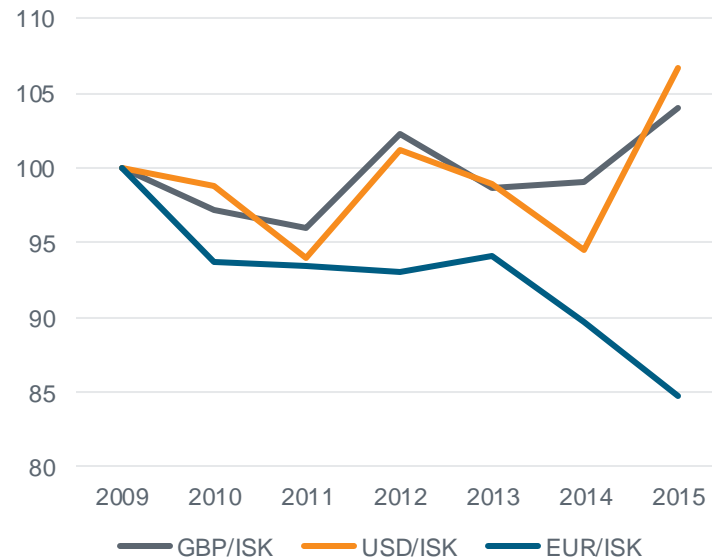
Þróun fjölda ferðamanna eftir þjóðernum

Vísitala, 2009=100

Þróun gengis gjaldmiðla gagnvart krónu

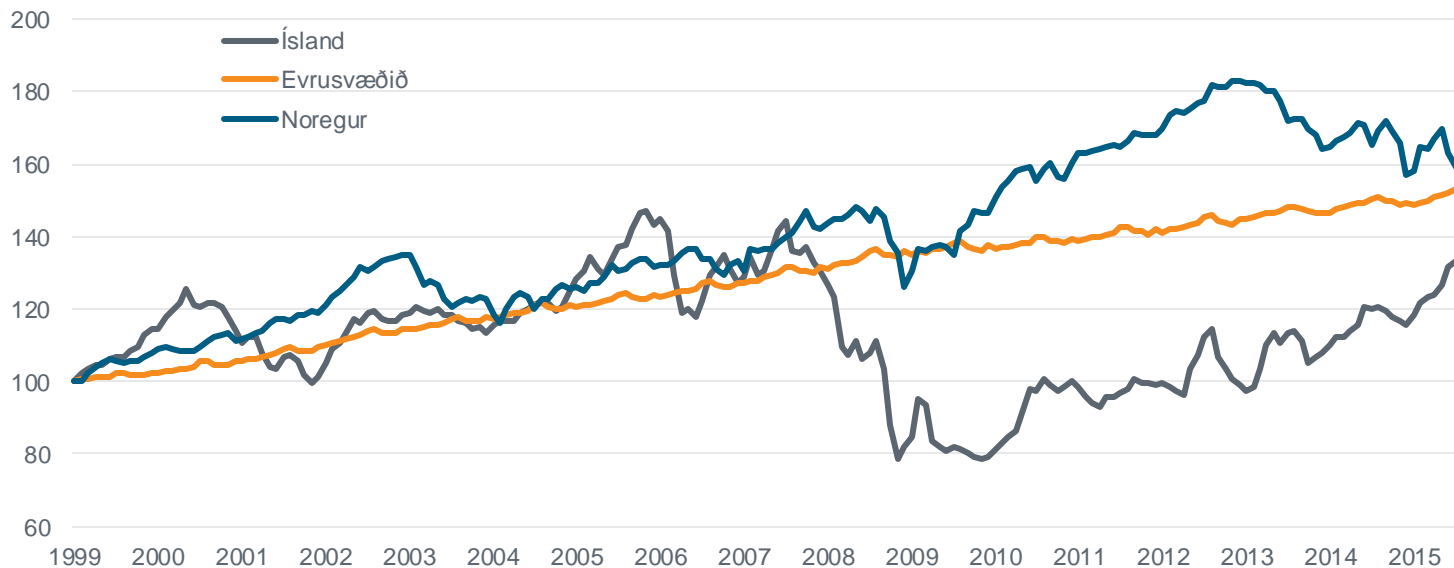
Vísitala, 2009=100

Hótel og veitingastaðir enn hlutfallslega ódýrari en fyrir hrún

- Ísland er og hefur verið talinn nokkuð dýr áfangastaður fyrir ferðamenn í gegnum tíðina. Við gengisfall krónunnar árið 2008 breyttist þó allur verðsamanburður til muna og varð íslensk ferðabjónusta fyrir vikið mun samkeppnishæfari í verði.
- Breytingin sést greinilega þegar litið er til verðþróunar hótela og veitingastaða á Íslandi annars vegar og á Evrusvæðinu og í Noregi hins vegar. Áfangastaðurinn Ísland lækkaði skarpt í verði 2008-2009 og þó verðlag hafi hækkað hér töluvert frá þeim tíma er enn hlutfallslega ódýrara að dvelja hér nú en fyrir hrún.

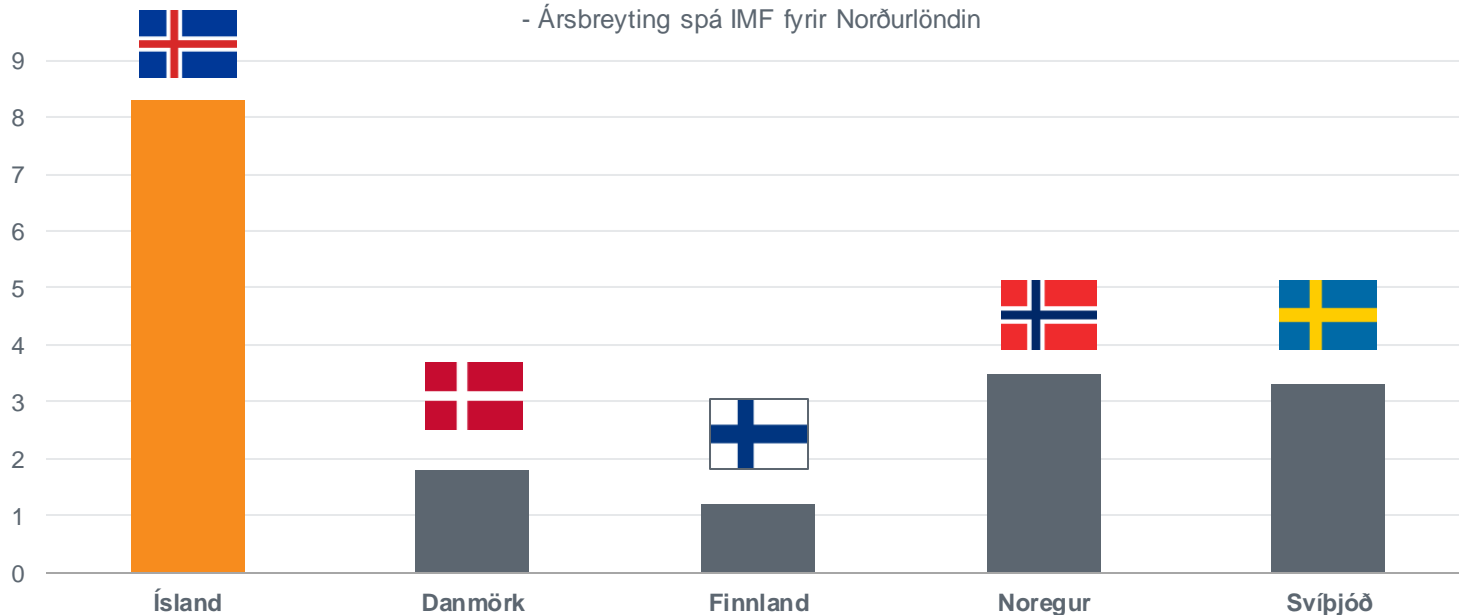
Verðþróun hótela og veitingastaða
- vísitala = 100 árið 1999

Launahækkunar gætu dregið úr samkeppnishæfni...

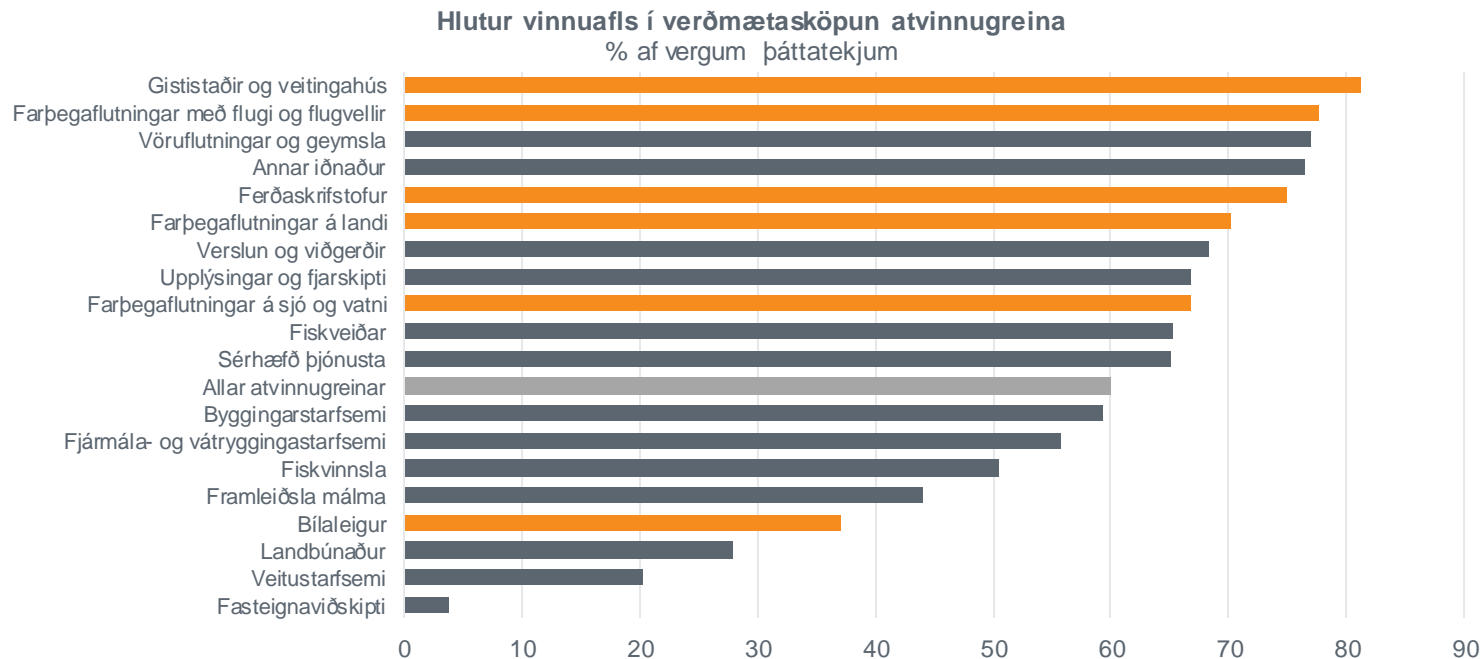
- Á undanförunum misserum hefur verið samið um miklar launahækkunar sem taka munu gildi á komandi árum. Launahækkunar á Íslandi eru mun meiri en í nágrannaríkjum og munu óhjákvæmilega valda hlutfallslega hækkandi verðlagi hér á landi.
- Verði Ísland dýrari áfangastaður mun það hafa áhrif á fjölda ferðamanna og neyslu þeirra. Erfitt verður að magngera áhrifin sérstaklega verði aðrir þættir áfram Íslandi hagstæðir. Haldi ferðmönnum áfram að fjölga á heimsvísu og Ísland verður áfram talinn álitlegur áfangastaður, munu verðlagsáhrifin eflaust verða illgreinanleg og lítið til að hafa áhyggjur af.
- Fari hins vegar svo að ytri þættir breytist til hins verra gæti lakari samkeppnishæfni landsins haft tilfinnanlegri áhrif. Ferðapjónustan er sérstaklega útsett fyrir launahækkunum þar sem að hún er vinnuafsfrekari en margar aðrar greinar.

Hækkun launavísitölu á árinu 2015
- Ársbreyting spá IMF fyrir Norðurlöndin

... og er ferðapjónusta sérstaklega næm fyrir launabreytingum

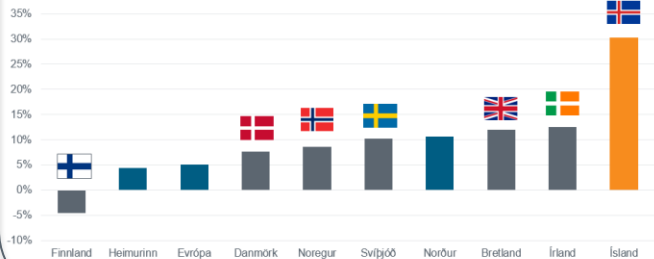
- Sem fyrr segir þá er launahlutfall hátt í ferðapjónustu samanborið við aðrar atvinnugreinar. Það er því líklegt að miklar launahækkanir komi sérstaklega illa við ferðapjónustugreinar og valdi því að fyrirtækin þurfi að hækka verð umtalsvert á komandi misserum.

En hvað er þá framundan fyrir íslenska ferðapjónustu?

Vöxturinn er mikill...

Fjöldun erlendra ferðamanna í heiminum á árinu 2015

...og áhuginn virðist bara aukast.

Fjöldi leita á google
-vísitala, hæsta gildi = 100

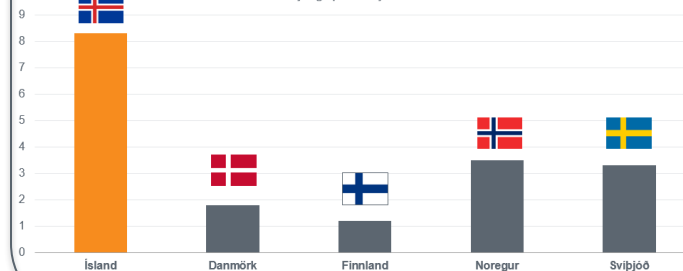
Ísland er komið inn á kortið...

2015

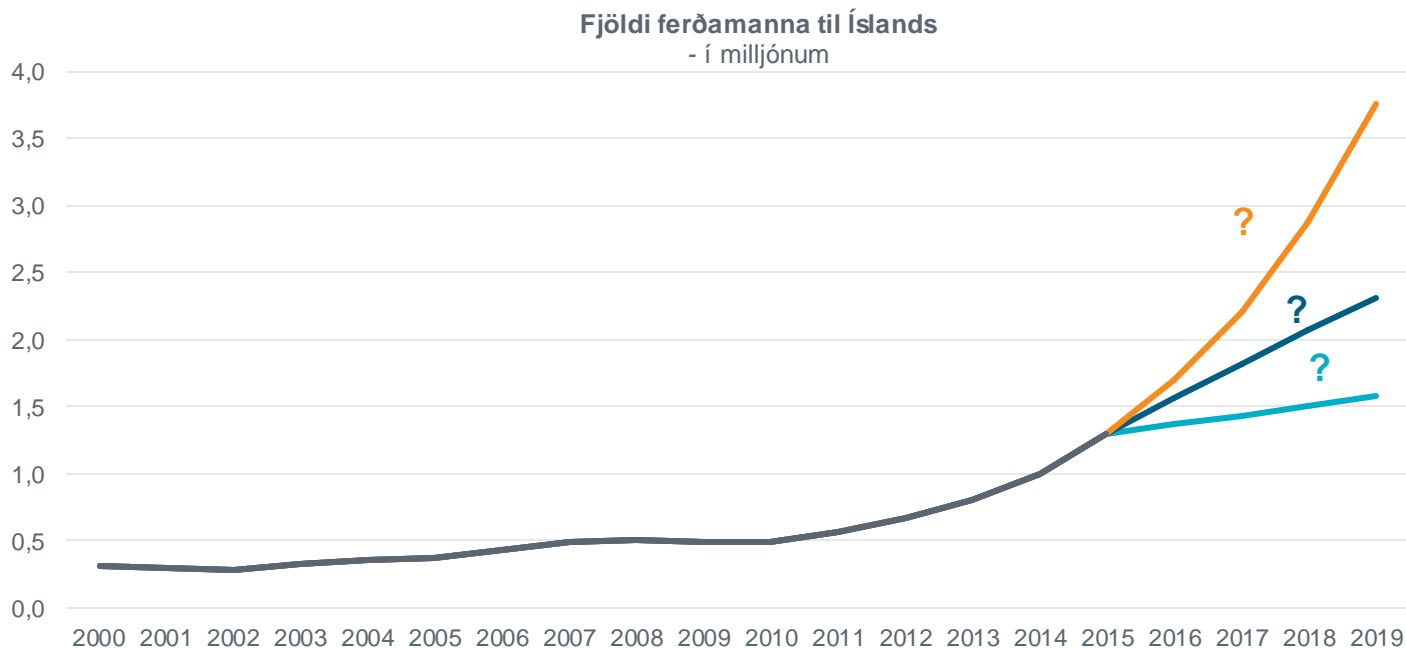
... en á sama tíma stefnir í töluverðar verðhækkanir

Hækkun launavísitalu á árinu 2015
- Ársbreyting spá IMF fyrir Norðurlöndin

Enginn veit sína ævi fyrr en öll er

- Ef erfitt er að segja nákvæmlega til um hvað hefur ollið mikilli aukningu ferðamanna á Íslandi undanfarin ár er augljóslega enn erfiðara að spá fyrir um hver þróunin verður til framtíðar.
- Ferðamenn eru af holdi og blóði og því ómögulegt að sjá fyrir hegðan þeirra með einhverri nákvæmni. Vissulega gefur undangengin aukning góð fyrirheit en engu er hægt að slá föstu. Fjölgunin gæti orðið meiri, hún gæti fylgt spá ferðapjónustunnar sjálfrar eða ef óvæntir atburðir skella á gæti jafnvel orðið stöðnun eða samdráttur.

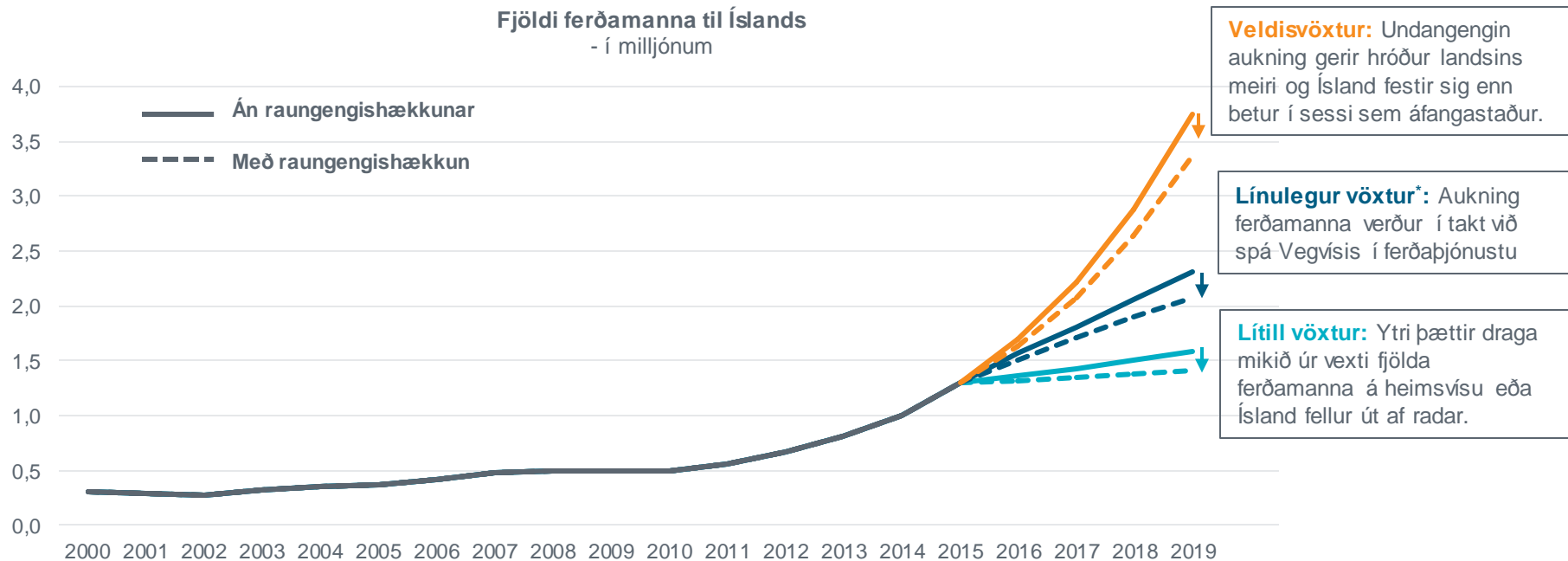
Veldisvöxtur: Undangengin aukning gerir hróður landsins meiri og Ísland festir sig enn betur í sessi sem áfangastaður. (30% meðalvöxtur á ári)

Línulegur vöxtur: Aukning ferðamanna verður í takt við spá Vegvísis í ferðapjónustu (17% meðalvöxtur á ári)

Lítill vöxtur: Ytri þættir draga mikið úr vexti fjölda ferðamanna á heimsvísu eða Ísland fellur út af radar. (5% vöxtur á ári)

Áhrif verðlagshækkana yrðu þó hverfandi samanborið við ytri þætti

- Við mat á áhrifum verðlagshækkana á fjölda ferðamanna til landsins er hér stuðst við nýlega **rannsókn Alþjóðagjaldeyrissjóðsins** á áhrifum raungengishækkana á ferðamenn og neyslu þeirra. Forsendur um raungengisþróun m.v. við gerða kjarasamninga og líklega þróun þeirra sem losna á tímabilinu.
- Eins og sést á myndinni hér að neðan eru verðlagsáhrifin hverfandi miðað við þá aukningu sem t.a.m. aðilar í ferðaþjónustu ganga út frá næstu ár. Ísland er í miklu vaxtarferli og er raungengi ekki ráðandi þáttur í þeirri þróun sé miðað við niðurstöður AGS.

* Vöxtur skv. ritinu: Vegvísir í ferðaþjónustu

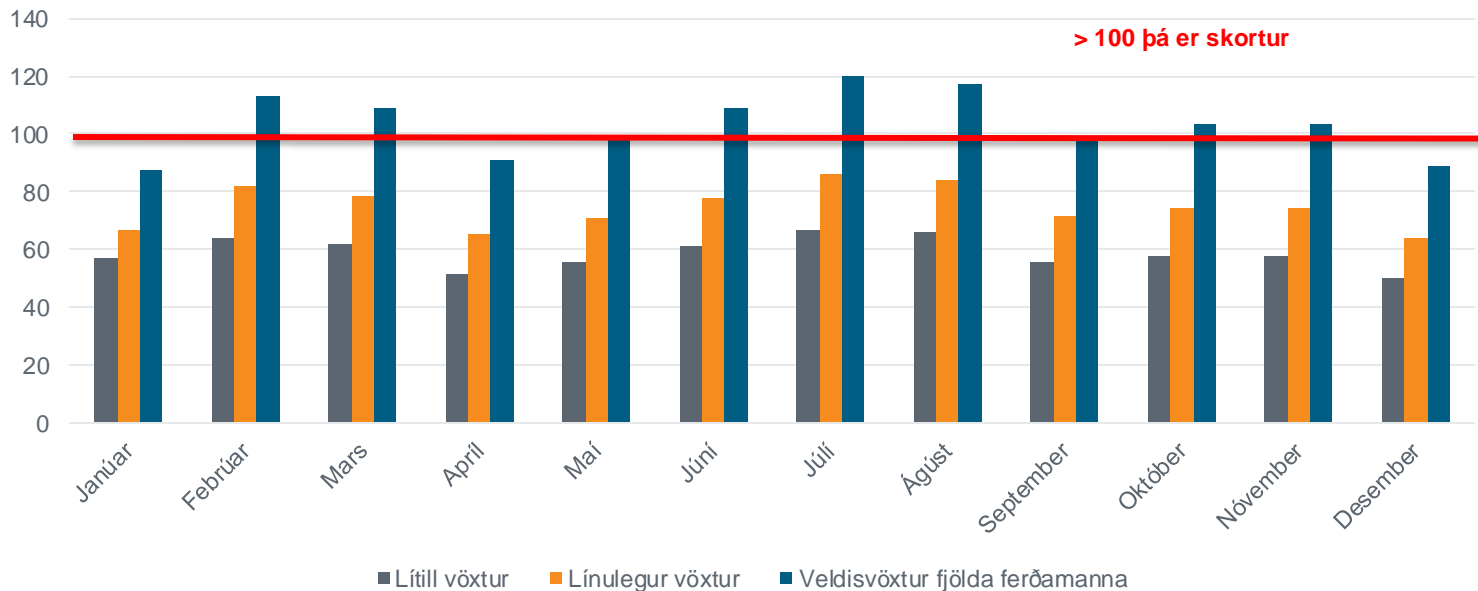
Erum við í stakk búin fyrir áframhaldandi fjölgun ferðamanna?

Gangi spá ferðapjónustunnar eftir gæti skort hótélherbergi á álagstímum

- Hótel á höfuðborgarsvæðinu eru nú þegar nánast uppfull lungan úr árinu. Miklar hótelframkvæmdir eru nú í þípunum og mun framboð herbergja aukast mikið á komandi árum. Sé miðað að fjölgun ferðamanna fylgi Vegvísí ferðapjónustunnar (línulegur vöxtur) og hlutdeild heilsárshótela í ferðamannagistingu haldist óbreytt mun nýting áfram verða góð flesta mánuði ársins .
- Fari svo að vöxturinn verði minni munu hótelin verður nýtingin skiljanlega minni en verði vöxturinn hins vegar veldisvöxtur eins og verið hefur síðustu ár stefnir í skort á hótélherbergjum einhverja mánuði ársins.

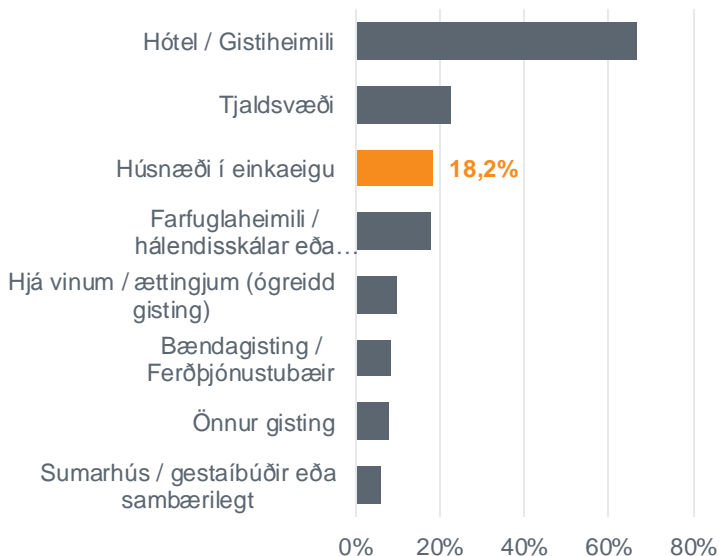
Áætlað nýtingarhlutfall heilsárshótela á höfuðborgarsvæðinu árið 2019

... en tilkoma deiliahagkerfisins mun líklega léttvað á spennunni

- Íbúðagisting hefur mjög sótt í sig veðrið um allan heim með tilkomu samskiptasíða eins og Airbnb og Home-exchange. Samkvæmt könnun ferðamálastofu frá árinu 2014 nýttu um 18% þeirra ferðamanna sem komu til Íslands slíka þjónustu og miðað við þann mikla vöxt sem verið hefur að undanförnun má gera ráð fyrir að hlutfallið hafi hækkað nokkuð síðan þá.
- Þó deila megi um samkeppnisstöðu hótela gagnvart þessum nýja keppinaut þá er engum blöðum um það að fletta að tilkoma íbúðagistingar léttir á spennunni sem myndast á hótelmárkaði þegar framboð nær illa að anna eftirspurn og gerir um leið fleiri ferðamönnum kleift að sækja landið heim. Íbúðagisting nýtir betur þær fjárfestingar sem fyrir eru, eykur framleiðni og virkar sveiflujafnandi fyrir hagkerfið.

Gistifyrirkomulag erlendra ferðamanna - könnun Ferðamálastofu sumar 2014

Airbnb íbúðum fjölgar um 124% á einu ári

Fjöldi íbúða í miðbænum eru til leigu á vefnum airbnb, bæði íbúðir sem einstaklingar leigja út og stærri leigufélög. Þórður Arnar Þórðarson

Alls eru 3.903 íbúðir auglýstar til útleigu á vefnum Airbnb og hefur fjölgað um 124% frá því í fyrra þegar þær voru rúmlega 1.700. Síðustu þrjú mánuði hefur fjölgunin verið rúmlega 10%, eða 350 íbúðir. Þetta kemur fram á vefnum Túristi, en tölur eru fengnar frá Airbnb.

Á gististöðum Íslandshótela, Icelandair hotels og Kea hótela séu í dag samtals 2.829 herbergi og því séu herbergi eða íbúðir til leigu á Airbnb en hjá þessum stærstu hótellekjum landsins.

Það skal þó tekið fram að þessar tölur eru ekki alveg samanburðarhæfar og bendir

Túristi á að samkvæmt könnun Airbnb í Danmörku er hver gistikostur í boði að meðaltali í 22 daga á ári. Þá séu skráningar á Airbnb herbergi eða íbúðir, meðan þau eru talin í herbergjum hjá hótellekjum.

Síðustu 12 mánuði ársins fjölgaði gestum Airbnb hér á landi um 156%, en ekki er gefinn upp nákvæmur fjöldi gesta. Þá fjölgaði íslenskum leigjendum á síðustu 12 mánuðum um 90%.

Ferðapjónusta á Íslandi

1. Ferðapjónustan sem atvinnugrein

2. Ferðapjónustan sem fjárfesting

3. Ferðapjónustan sem vinnuveitandi

4. Af hverju Ísland?

5. Helstu áskoranir?

6. Tillögur: Hvað þarf að gerast?

1. Land er takmörkuð auðlind

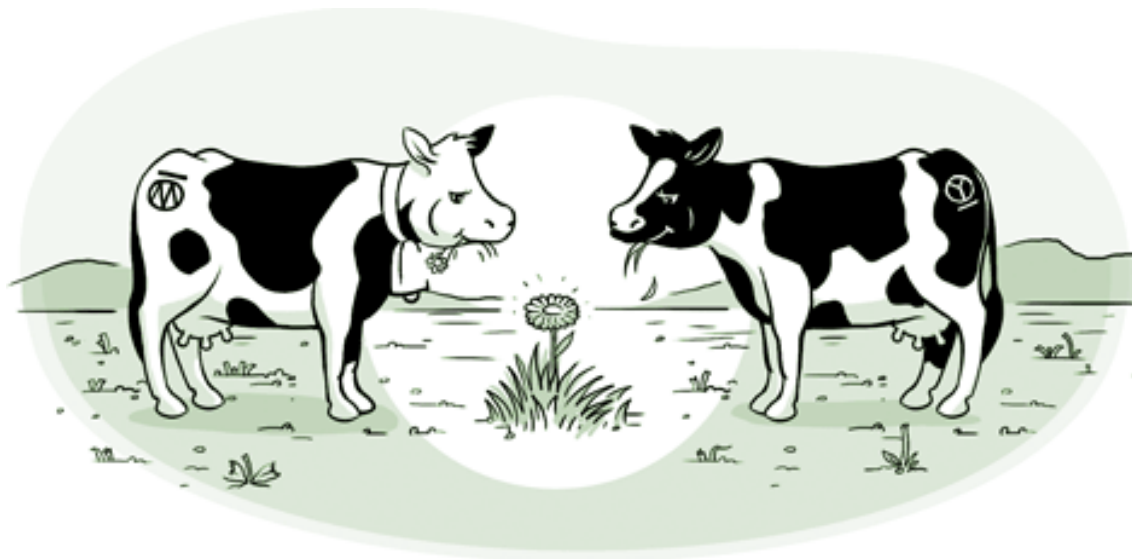

2. Samkeppnishæfniskiptir máli

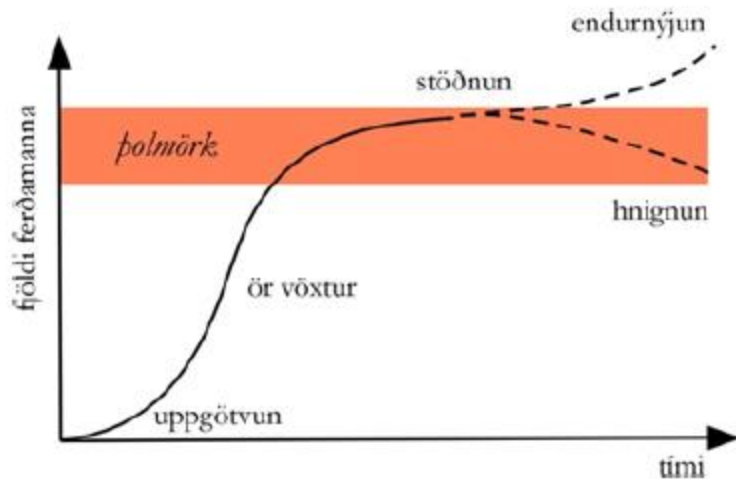
Áskorun 1: Land er takmörkuð auðlind

- Átroðningur lands hefur ekki verið aðkallandi vandamál til þessa en nú þegar á aðra milljón ferðamenn koma hingað, margir hverjir gagnert til þess að bera helstu náttúruperlur landsins augum, blasir við nýr veruleiki. Óheftur aðgangur að vissum svæðum er því ekki lengur mögulegur ef ætlunin er að vernda landið og hámarka verðmæti þess til lengri tíma.
- Vandamálið sem fylgir sameignarstefnu náttúruauðlinda er vel þekkt. Kallast það hamleikur almenninga og felst í einföldu máli í því að sameign og óheft aðgengi að takmörkuðu gæði veldur því að hver einstaklingur reynir að hámarka eigin hag án þess að taka tillit til neikvæðu áhrifanna sem hann veldur öðrum. Enginn hefur hag af því að viðhalda gæðinu og að lokum verður það uppurið.
- Þessa sviðsmynd má auðveldlega yfirfæra á náttúruauðlindir Íslands og ferðamannastaði. Ekki hefur náðst sátt um aðgangstakmarkanir á jafnvel vinsælustu ferðamannastaðina en án slíkra aðgerða er fyriréð að landið mun að lokum bera skaðann.

Ekki í boði að gera ekki neitt! Viðbrögðin við hröðum vexti geta skipt sköpum

Þolmörk ferðamennsku

2. mynd. Þróun ferðamannastaða.

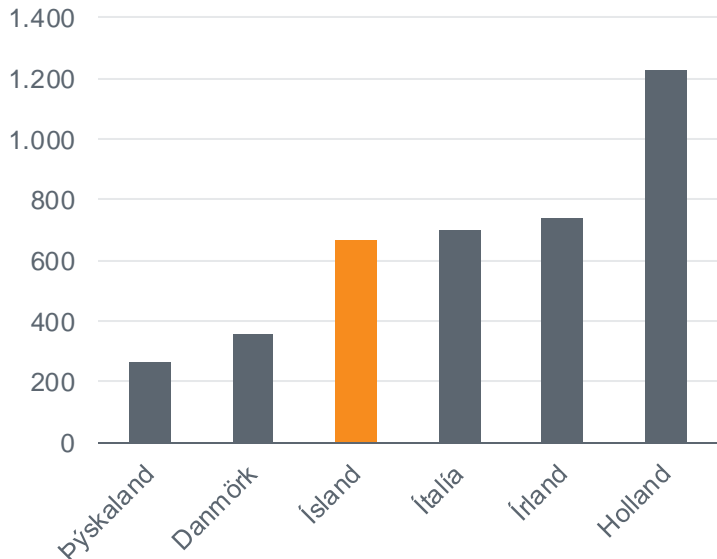
Heimild: (Butler 1980, með útfærslu höfundar).

- Ferðaþjónustan er **ung atvinnugrein** sem er líklega enn á stigi uppgötvunar þrátt fyrir að vera í örurum vexti.
- Ekkert bendir til annars en að fjölgunin muni halda áfram á komandi árum. Greinin þarf að vera **reiðbúin að taka á móti öllu fólkinu**.
- Almennt gildir um vinsæla ferðamannastaði að fjölgunin verður stigvaxandi þar til þolmörkum er náð. Sé ekkert að gert verður **stöðnun** eða **hnignun** í fjölgun ferðamanna.
- Ein mesta áskorun sem greinin stendur frammi fyrir er að tryggja að vöxtur ferðamanna verði **sjálfbær til framtíðar**.
- Tryggja þarf rétta umgengni við auðlindina sem er náttúran. **Ekki er í boði að gera ekki neitt!**

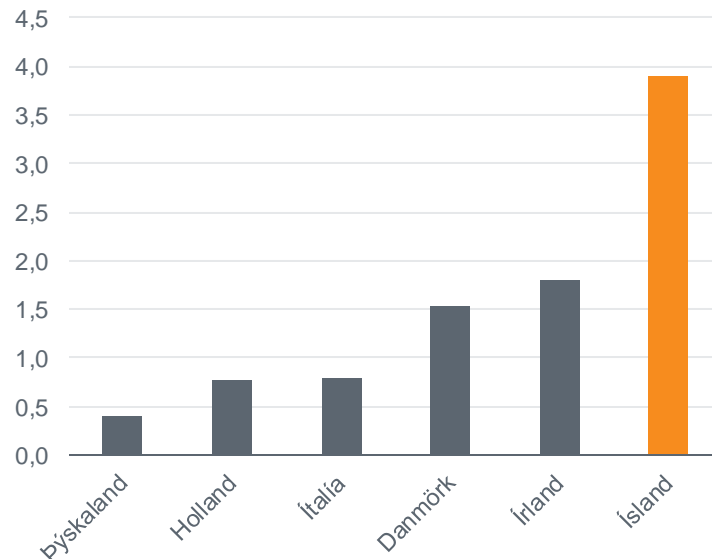
Ferðamenn eru margir á Íslandi samanborið við nágrannalöndin...

- Rúmlega milljón ferðamenn heimsóttu Ísland á síðasta ári og er það ekki há tala í samanburði við nágrannalöndin. Til dæmis þá tóku Svíar í fyrra á móti 11 milljónum ferðamanna og 5 milljónir sóttu Noreg heim.
- Sé fjöldi ferðamanna hinsvegar settur í samhengi við íbúafjölda landsins eða ræktanlegt landsvæði blasir við okkur önnur mynd og eru ferðamenn á Íslandi nokkuð margir á báða þá mælikvarða.
- Það má því spyrja sig hvort sé takmarkandi þáttur, fólksfjöldi eða landsvæði?

Ferðamenn á ræktanlegan ferkílómetur
- árið 2013, nema Ísland 2015

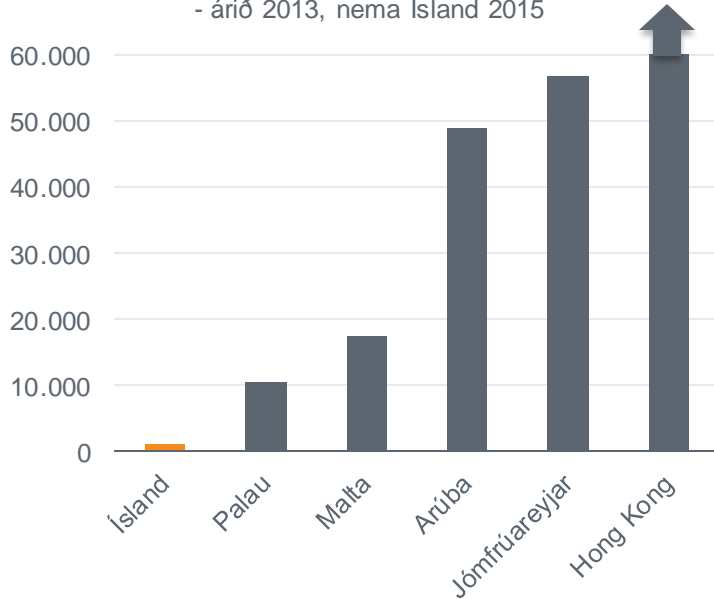
Ferðamenn á íbúa
- árið 2013, nema Ísland 2015

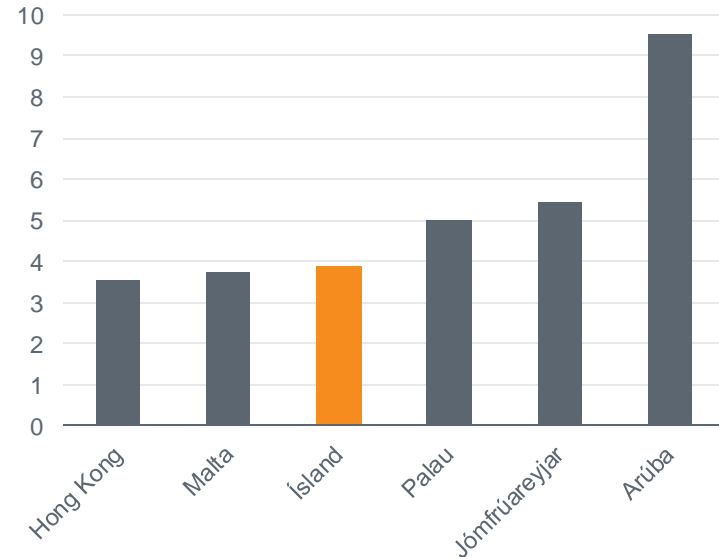
... en er það endilega réttur samanburður?

- Þó algengt sé að bera sig saman við nágrannaþjóðir er ekki þar með sagt að sá samanburður sé endilega réttur þegar bera á saman ferðamannafjölda. Lönd eru mismunandi og sker Ísland sig nokkuð úr meðal nágrannaþjóða sem fámennit land með mikil víðerni.
- Ósnortin náttúra er það sem helst laðar ferðamenn til landsins og minnkar það vægi bæði ræktarlands og fólksfjölda. Mörg dæmi eru um lönd þar sem ferðamenn eru margfalt fleiri en íbúar og fjöldi þeirra mikill á hvern ræktanlegan ferkílómetur. Þessi lönd eru útgildi í alþjóðlegum samanburði og hafa það flest sammerkt að ferðamanniðnaðurinn er þar ráðandi atvinnugrein.
- Sé litið til þess mikla vaxtar sem er í íslenski ferðaþjónustu má spyrja sig hvort Íslendingar verði nokkurs konar landverðir víðernanna sinna.

Ferðamenn á ræktanlegan ferkílómetur
- árið 2013, nema Ísland 2015

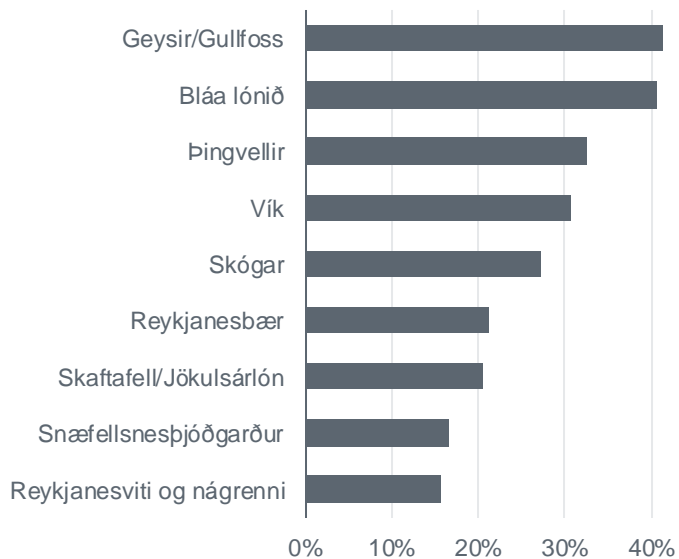
Ferðamenn á íbúa
- árið 2013, nema Ísland 2015

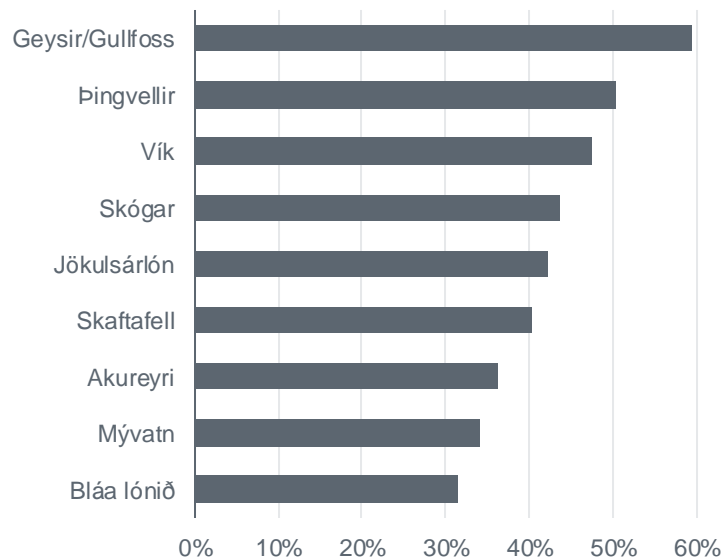
Nokkrir ferðamannastaðir bera hitann og þungann af ásókninni...

- Eins og oft vill vera þá eru ferðamannastaðir mis vel sóttir. Á Íslandi eru nokkrir staðir mun þekktari en aðrir og aðgengilegri ferðamönnum, sérstaklega á suðvesturhorninu. Ber þar hæst að nefna Geysi og Gullfoss en nærri 2 af hverjum 3 ferðamönnum heimsóttu þá sumarið 2014.
- Er þetta þegar orðinn töluverður fjöldi og er álagið orðið tilfinnanlegt á ákveðnum stöðum. Verði áframhald á fjölgun ferðamanna á næstu árum, eins og spár gera ráð fyrir, mun álagið stigmagnast og ætti hverjum að vera ljóst að einhvers konar fjöldatakmörkanir verða ekki valkvæðar.

Hlutfall ferðamanna að vetri 2014 sem heimsóttu staðinn

Hlutfall ferðamanna að sumri 2014 sem heimsóttu staðinn

... og sjá má hættumerki á ákveðnum svæðum

Innlent | mbl | 24.3.2015 | 12:24

Mæla með 27 Tweet

Hverasvæðið liggja undir skemmdum

Gætu þurft að loka ferðamannastöðum

Nauðsynlegt að bæta innviði og taka upp gjaldtöku.

Sólrún Lilja Regnarssdóttir solrun@div.is

„Náttúran tekur ekki endalaust við áganginum. Um 80 prósent ferðamanna sem koma til landsins nefna náttúruna ástæðuna fyrir Íslandsförinni,“ segir Guðmundur Inni Guðbrásson,

dverndar.

Mæla með 0 Tweet

„Einvers konar hjarðhegðu“

Ferðamenn hafa hlaðið gróðarlegan fjölda af vorðum á landi við Þingvallavatn - Leids kallar eftir átaki almennings til að sporna við óværunni

Björn Þorfinnsson bjornm@div.is

Hlaðan þessi ferðamaður tók þátt og setti upp litla vorðu.

Mynd: Div ent / Isomar Vigur

Ábúendur og ferðgjafstúðnaðilar eru búnir að fá sig fullsadda á vörðugerð ferðamanna við Þingvallavatn. Ábúandi segir að slíkt hafi færst mikið í aukana undanfarið og ferðamenn séu farnir að grafa eftir efniviði á nærliggjandi svæði Arnórsson leidsögumaður vakti athygli á ástandinu á Facebook og kallar eftir í almennings um að uppræta ósiðinn sem hann telur að skemmi upplifun fólks ósnortinni náttúru Íslands. Þóstur Ara varð til þess að fjölmargir innan

Ferðamannastaðir liggja undir skemmdum

29.07.2013 - 18:13 | Flokkar | Deila | Bein slóð

„Fólk er farið að grafa upp grófið í land efniviði“

Við Þingvallveg er upplýsingaskilti um að leggja gjarnan bílum sínum, kynna sér síð hafa hins vegar fjölmargir tekið upp á þess að merkja að þarna hafi þeir farið út fyrir að miklum fjölda sér reglulega veltu. Landið tilheyrir jörðinni Heiðabæ í Þingv

Umhverfisstofnun
Einstaklingar » Náttúra » Svæði í hættu

Svæði í hættu

Friðlýst svæði á landi eru í júlí 2013 113 talsins, en umfang þeirra, eðli og ástand er eins misjafnt og svæðin eru mörg. Svæði kunnna að hafa verið friðlýst vegna náttúrfars, landslags, jarðmína, úlvistar eða samband framskrifaðra þátta. Margir þættir geta haft neikvæð áhrif á veldisgráðu friðlýsta svæða: Þó má segja að áhrif manntega umsvifa eru hvað mest en friðlýst svæði eru oft veltir áfangastær ferðamanna. Samkvæmt heimildum Ferðamálastoflu komu árið 1953 um 6000 erlendir gestir til landsins. Árið 1983 voru þeir töllega 78 000 og 2003 komu um 320 000, eða áika margir og þúar á landinu. Í fyrra komu svo um 807 000 manns til Íslands. Talið er að fjöldi ferðamanna fari yfir milljón á árinu 2014 eða 2015.

Í skýrslu umhverfisráðuneytisins „Væðing til Framtíðar“ kom fram að þrögðast þurfi við niðurbótum rannsóðna á þómskrum ferðamannastaða með aðgerðum til að sporna við skemmdum vegna álags. Einnig er lagt til að leggja og menja gönguþega á ákveðnum höfuðstum svæðum með það að markmiði að bæta aðgengi almennings að náttúru landsins og búa svæðin jafntítt undir aukð álag af vaxandi ferðamannastraumum. Samhliða höfðum á fjölda erlendra ferðamanna síðastliðinn áratug auk fjöðunar innlendra ferðamanna þarf að stuðla að umbótum á höfuðstum svæðum, aukna landvísu og efla trésvíu.

- Svæði í hættu 2010
- Svæði í hættu 2012
- Svæði í hættu 2014

Svæðin eru eftirlitrandi í stafrófsróð:

Rauðl ístinn

- Fríland að Fjallabaki
- Geysir
- Helgustabánama
- Reykjaneslónvangur

Appelsínugulur ístinn

- Dyrhóli
- Dyrhólabay
- Eldborg í Bláttöllum
- Fossvogsbakkur

Innlent | Morgunblaðið | 9.4.2013 | 5:30 | Uppfært 9:08

Umhverfi Goðafoss ber merki eftir átroðning

Mynd

Stjórn L Geysis undir al „Verði e ein hels samþyk Landeig svæðið

Ferðamönnum fjölgar og ferðamannatímabilið hefur lengst. Fleiri koma nú á vorin þegar gróður er viðkvæmur. mbl.is/Helga A. Erlingsdóttir.

Árbakkur við Goðafoss átroðningi ferðamönna að bregðast við. Þá styrk til deiliskipulega geta ekki hafist fyr

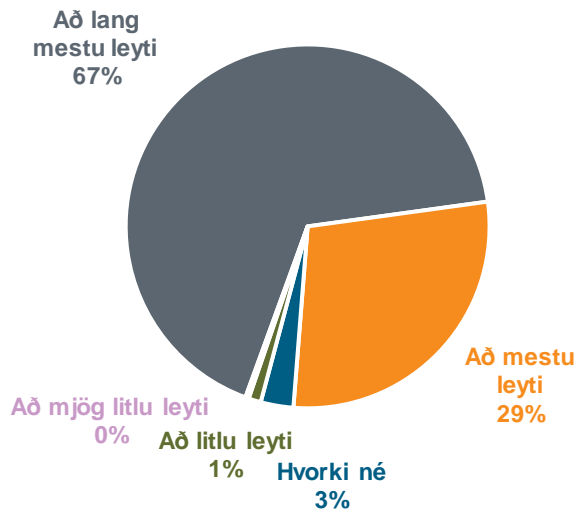
Dagbjört Jónsdóttir arsveitir, segir að gegnum tíðina þor irtækjum, einkum í um við fossinn.

Í umfjöllun um máli dag bendir hún á eigi landið við foss tekna af ferðamön félagsins af fossin Ferðafjónustufyrir ur af ferðamönnum

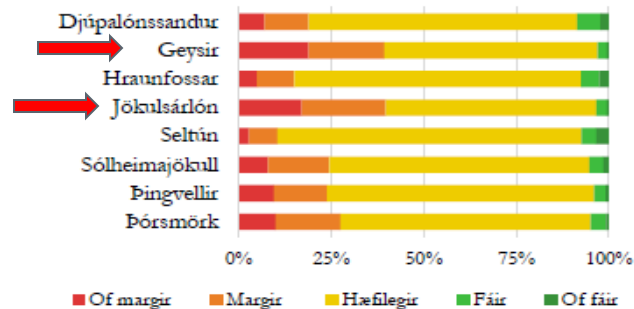
fossinum en leggi ekkert til á móti. Gjaldtaka sé ekki talin raunhæf, m.a. vegna heimtu á staðnum.

Upplifun ferðamanna af Íslandi er jákvæð og vert er að halda því þannig

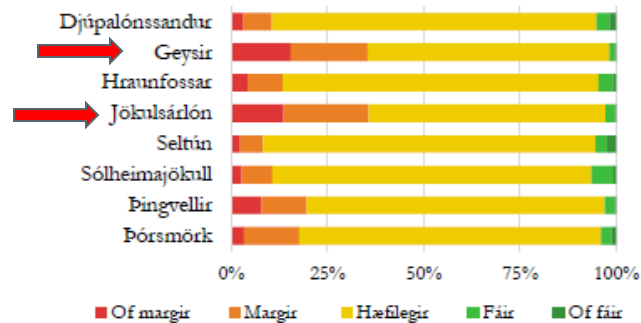
Stóð heimsóknin undir væntingum?
- svör erlendra ferðamanna á Íslandi

Afstaða gesta til fjölda erlendra ferðamanna

Viðhorf gesta til fjölda ferðamanna og faratækja á viðkomandi stöðum

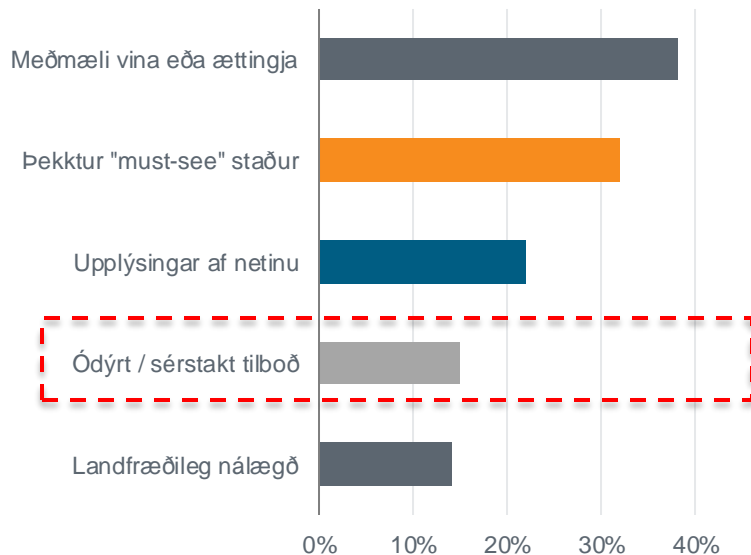

Áskorun 2: Samkeppnishæfni skiptir máli

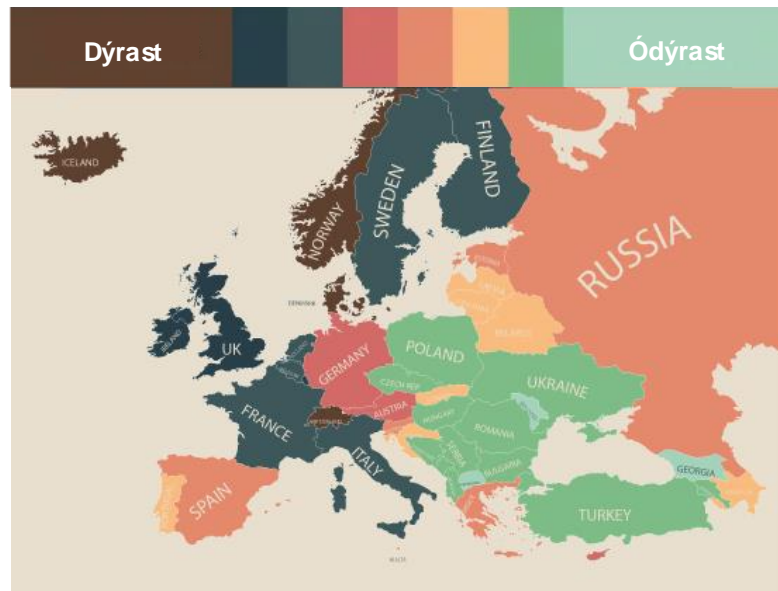
- Þrátt fyrir að rannsókn Alþjóðagjaldeyrissjóðsins hafi ekki sýnt fram á mikil áhrif verðlagshækkana á straum ferðamanna þá er ekki þar með sagt að verðlag skipti engu máli. Samkvæmt ferðamönnum sjálfum er verðlag eða tilboð fjórði mikilvægasti þátturinn þegar velja á áfangastað og þekkja það flestir á eigin skinni að hátt verðlag getur haft ákveðinn fælingarmátt.
- Ísland er nú þegar dýr áfangastaður í alþjóðlegum samanburði og verður ekki litið framhjá því að þær miklu launahækkningar sem samið hefur verið um geta haft sín áhrif á verðlag og þar með aðsókn til landsins.

Hvað olli því að þú valdir þennan áfangastað?

- 5 algengustu svör ferðamanna*

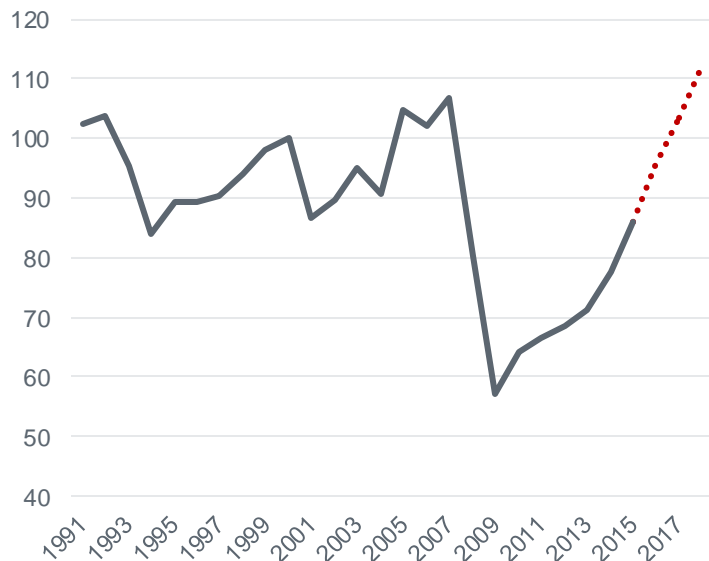
Almennt verðlag í Evrópu og fleiri ríkjum

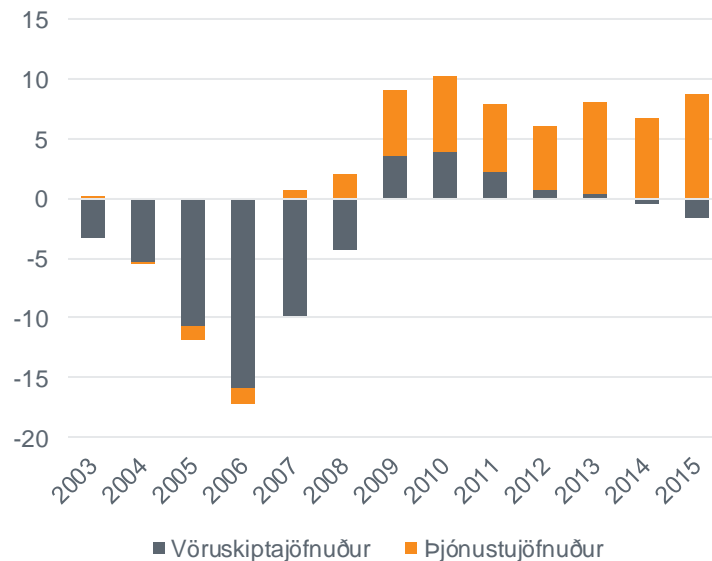
Raungengið stefnir í áður óþekktar hæðir

- Nýgerðir kjarasamningar gera ráð fyrir miklum launahækkunum á komandi árum. Sagan kennir að svo miklar launahækkanir skili sér í mikilli verðbólgu og að lokum gengisfalli krónunnar. Slíkt hefur ekki raungerst enn sem komið er. Lækkun olíu og annarrar hrávöru, miklar gjaldeyrstekjur vegna fjölgunar ferðamanna, auk styrkingu gengis innan fjármagnshafta hefur haldið aftur af verðbólgu undanfarin misseri og hefur kaupmáttur Íslendinga erlendis því rokið upp.
- Hin hliðin á þeim tening er að kaupmáttur erlendra ferðamanna á Íslandi minnkar á sama tíma. Ísland verður dýrari áfangastaður og ef áfram heldur sem horfir þá mun raungengi á mælikvarða launa ná sínu hæsta gildi nokkurn tímann á næstu árum.
- Í ljósi þess að jákvæður viðskiptaafgangur hvílir nú að öllu leyti á þjónustujöfnuð, að uppistöðu ferðaþjónustu, er ljóst að mikið er undir.

Raungengi á mælikvarða launa
Sviðsmynd m.v. Salek samkomulagið

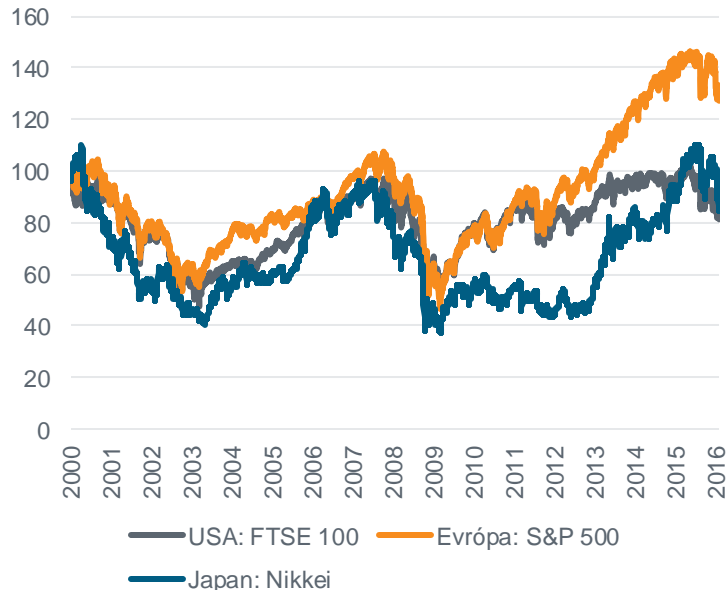
Vöru- og þjónustujöfnuður
% af VLF

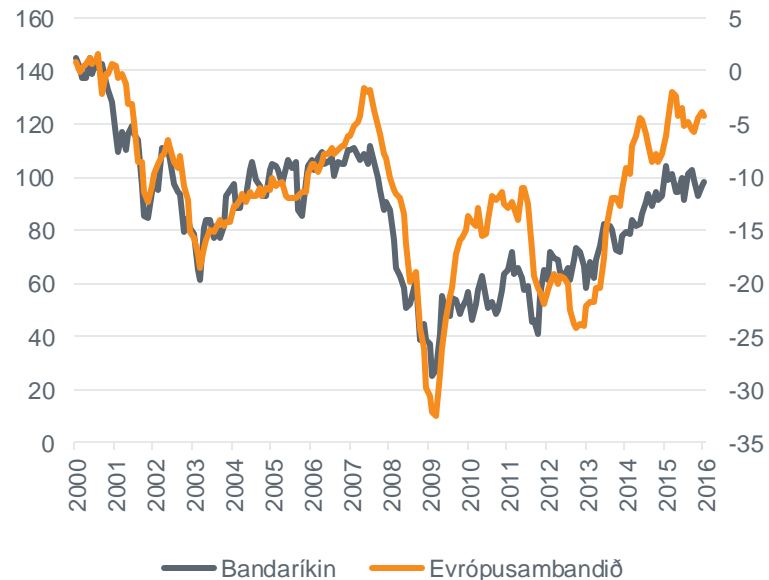
Vöxtur í heimstúrisma er ekki sjálfgefinn

- Undanfarin ár hafa verið merkileg fyrir þær sakir að mikill vöxtur hefur verið í ferðamennsku um allan heim og þar af einna mest á Íslandi. Hagkerfi heims hafa verið að taka við sér, þó af mismiklum þrótti, eftir áföllin árið 2008 og má merkja það í væntingum neytenda að þeir sjá sífellt fram á bjartari tíma.
- Við þekkjum þó af fyrri reynslu að áföllum hefur ekki verið útrýmt. Svíptingar í heimshagkerfinu, þó fjarlægjar á korti, hafa áhrif lengst inn á firði Íslands.
- Óróleikar á mörkuðum viðskiptalanda okkar í upphafi árs 2016 ættu því að vera okkur áminning um að ekki er hægt að treysta á stöðugan uppgang og stefna heldur að því að halda sterkri samkeppnishæfni sem skilar árangri hvernig sem vindar blása.

Hlutabréfavisitölur

Væntingavisitölur

Ferðapjónusta á Íslandi

1. Ferðapjónustan sem atvinnugreina

2. Ferðapjónustan sem fjárfesting

3. Ferðapjónustan sem vinnuveitandi

4. Af hverju Ísland?

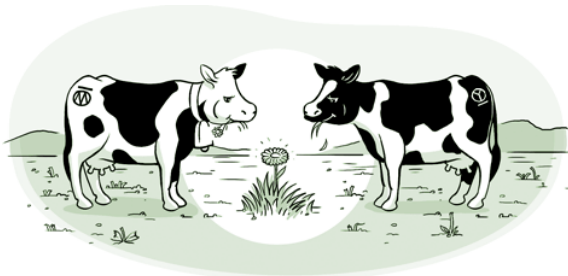
5. Helstu áskoranir?

6. Tillögur: Hvað þarf að gerast?

Ferðapjónusta á Íslandi lítur vel út en glímir við vaxtaverki

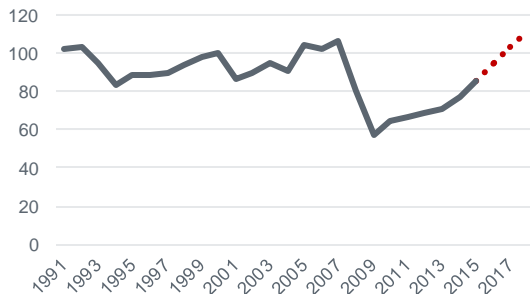
Vandamálin hafa verið skilgreind...

1.

2.

Raugengi á mælik varða launa
Sviðsmynd m.v. Salek samkomulagið

...og afleiðingarnar eru þekktar

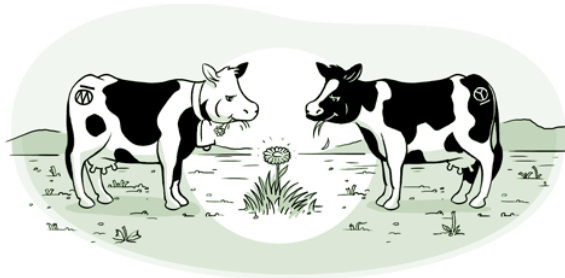
1.

2.

Harmleikur almenninga: Ýmsar tillögur komið fram til lausnar

Komugjald

Greitt er gjald við komu til landsins, sá sem kemur inn í landið greiðir gjald

Almenn gjaldtaka

Landeigendur rukka inn á land, sjái þér hag sinn í því

Náttúrupassi

Þeir sem það kjósa kaupi þar til gerðan passa sem veitir aðgang að ferðamannstöðum

Bílastæðagjald

Gjald er greitt fyrir að leggja við ferðamannastaði

Gistináttagjald

Gjald er lagt á hverja gistinótt

En hvernig taka þessar tillögur á undirliggjandi vandamáli?

Hverjir eru nauðsynlegir eiginleikar ákjósanlegrar lausnar?

Ferðamannastaðir eru í dag sameignargæði

Gæðum/vörum má skipta í fjóra meginflokka út frá því hvort eftirfarandi tveir eiginleikar eigi við eða ekki:

- Samkeppni ríkir um neyslu á þeim, þ.e. að notkun eins takmarkar notkun annars
- Útiloka má einhvern frá því að njóta gæðisins

Ferðamannastaðir teljast í dag flestir til sameignargæði þar sem samkeppni ríkir um neyslu þeirra en ekki er hægt að útiloka neinn frá því að njóta þeirra.

Samkeppni um neyslu

Ekki samkeppni um neyslu

Útilokanleg

Ekki útilokanleg

Einkagæði: Aðgangur getur verið útilokaður og neysla eins takmarkar neyslu annara

Sameignargæði: Aðgangur getur ekki verið útilokaður en neysla eins takmarkar neyslu annara

Klúbbgæði: Aðgangur getur verið útilokaður en neysla eins takmarkar ekki neyslu annara

Almannagæði: Hvorki hægt að útiloka aðgang, né takmarkar neysla eins neyslu annara

Í dag eru ferðamannastaðir sameignargæði og því berskjaldaðir fyrir átroðningi

Óásættanleg lausn. Sameignargæði geta gengið til þurrðar sé ásókn í þau mikil

Íslendingar hafa búið við þau forréttindi um aldir að geta sótt náttúruna nánast án takmarkana. Landið er fallegt og fámennið olli því að rúmt var um fólk við fallegustu og áhrifamestu staðina svo að allir gátu notið náttúrunnar nokkurn veginn óhindrað.

Af er það sem áður var og nú er svo komið að margar af helstu náttúruperlum landsins eru farnar að láta á sjá vegna óhóflegs ágangs og takmarkaðrar uppbyggingar innviða í kringum þær.

Vandinn liggur í því að náttúruperlurnar eru **sameingargæði**, þ.e. sem stendur er ekki takmarkaður aðgangur að þeim en á sama tíma skerðir átroðninguinn upplifun ferðamanna. Í ljósi þess að þau eru ekki ótakmörkuð auðlind er slíkt fyrirkomulag ekki sjálfbært til lengri tíma.

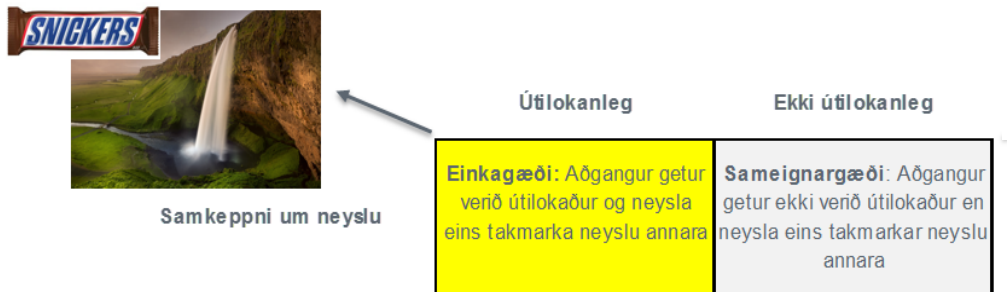
Það væri vissulega eftirsóknarvert að allir gætu notið náttúrunnar án takmarkana en slíkt er hvorki raunsætt út frá náttúruverndar né hagrænu sjónarmiði.

Nauðsynlegt er að finna lausn sem getur stýrt ágangi þannig að ferðamannastaðir beri ekki skaða. Skapa þarf hvata fyrir eigendur svæðanna, einstaklinga eða hið opinbera, svo að hagsmunir þeirra fari saman við verndun og uppbyggingu svæðanna til langframa.

Ásættanleg lausn takmarkar bæði ágang og hámarkar arðinn af náttúrunni

Hagkvæmasta leiðin til þess að hagur landeigenda fari saman við landvernd er að gera þeim mögulegt að stýra flæði gesta á ferðamannastöðum. Náttúrperlur flytjast því úr því að verða sameignargæði og verða þess í stað **einkagæði**.

Takmarka má ágang með tvennum hætti, með beinni fjöldatakmörkun eða með frjálsri gjaldtöku.

1. **Bein fjöldatakmörkun** mun gera það mögulegt að takmarka áganginn á svæðið en hún skilar engum arði. Hún skapar landeigendum því hvorki tekjur né hvata til að byggja upp á svæðinu.
2. **Frjáls gjaldtaka** skapar hvata fyrir landeigandann að stilla gjaldið þannig að það hámarki arðinn af auðlindinni. Bæði skilar gjaldið tekjum til uppbyggingar eða annarra verkefna og um leið getur landeigandinn stillt það af þannig að ásóknin verði í samræmi við það sem landið þolir. Líkt og með aðrar eignir, hvort sem það er blokkaribúð eða Skoda Fabia, hefur landeigandinn nú hvata af því að vernda svæðið og hámarka þannig virði þess til lengri tíma.

Hvað myndu framkomnar tillögur leysa?

Tillögur	Tekjur?	Fjöldatakmörkun?	
Komugjald			Komugjald myndi afla ríkissjóði tekna en myndi engin áhrif hafa á aðsókn á ferðmannastaði.
Gjaldtaka			Gjaldtaka fyrir virðisaukandi þjónustu myndi afla landeigendum tekna til uppbyggingar og um leið veita þeim tæki til að stýra ágangi á landið og hvata til að gera það með langtímahugsun að leiðarljósi.
Náttúrupassi			Náttúrupassi myndi afla tekna en ekki stýra ágangi á landsvæði. Tilkoma hans myndi ekki stýra flæði ferðamanna frá stöðum sem væru undir of miklu álagi.
Bílastæðagjald			Bílastæðagjald myndi afla tekna og hefði einnig áhrif á ágang. Gjaldið væri þó óskilvirkari leið að báðum markmiðum samanborið við hefðbundna gjaldtöku.
Gistináttagjald			Gistináttagjald myndi afla ríkissjóði tekna en myndi engin áhrif hafa á aðsókn á ferðmannastaði.

Hvernig hámarkum við hag Íslendinga til langs tíma?

Skref 1

Takmarka ágang á
vinsæla og viðkvæma
ferðamannastaði

Skref 2

Aðlaga laga- og
regluverkið að
breyttum veruleika

Markmið

Hámarka
langtímaábata
þjóðarbúsins af
auðlindinni

Tillaga 1: Hámörkum langtímaábatann af auðlindinni

Megintillaga: Gjaldtaka verði frjáls fyrir virðisaukandi þjónustu

Gjaldtaka er hagkvæmasta leiðin til að bæði hámarka arð af auðlindum og stýra ágangi á þær. Það að landeigendum verði gert mögulegt að taka gjald skapar jákvæðan hvata fyrir þá til að hámarka virði landsins til lengri tíma. Hagur landeigenda fer þá saman við landvernd og hvetur möguleiki til gjaldtöku til markaðssóknar og uppbyggingar ferðamannastaða. Skapar sú leið tekjur fyrir þjóðarbúið og veldur því að ferðamenn sem sannarlega njóta landsins greiða fyrir það.

Möguleikar til gjaldtöku skapa líka hvata fyrir frumkvöðla og eigendur lands sem lítið er sótt til að byggja upp sína staði og auglýsa þá. Slíkt er til þess fallið að dreifa álaginu betur milli landssvæða og auka svigrúm fyrir frekari vöxt í ferðamennsku.

Aðrir kostir: Sameiginlegur sjóður fyrir staði sem henta illa til gjaldtöku

Fyrir þá staði sem af einhverjum orsökum henta illa til gjaldtöku kæmi til greina að komið verði upp sjóði þar sem landeigendur geti sótt um styrki. Styrkirnir yrðu nýttir til uppbyggingar og yrðu veitingar úr sjóðnum takmarkaðar við þá sem ekki standa í gjaldtöku sjálfir. Ýmis form gætu verið á slíkum sjóði eftir því hver yrði með umsjón og hvaða tekjur hans kæmu.

Opinber sjóður er starfandi í dag er nefnist Framkvæmdasjóður ferðamannastaða og veitir hann styrki til „uppbyggingar, viðhalds og verndunar mannvirkja og náttúruru á ferðamannastöðum sem eru í eigu opinberra aðila eða á náttúruverndarsvæðum“. Veitir sjóðurinn einnig styrki til einkaaðila vegna framkvæmda sem varða öryggi ferðamanna og verndun náttúru. Sjóðurinn er fjármagnaður með skattfé og mætti því einskorða hann við staði í eigu opinberra aðila. Eins myndi fjármögnun í gegnum gjaldtöku á opinberum svæðum minnka kostnað skattgreiðenda og valda því að þeir greiði sem njóta.

Annan sjóð mætti reka fyrir einkaaðila sem sjá sér ekki fært að standa undir gjaldtöku á sínu landi. Þeir getu t.d. sameinast um sölu aðgangskorts er veitti aðgang að öllu þeirra landi og yrðu það tekjur sjóðsins. Styrkir yrðu veittir úr sjóðnum samkvæmt umsóknarferli og gætu landeigendur nýtt þá styrki til frekari uppbyggingar og markaðssóknar fyrir sína staði. Eigendur staða þar sem aðsókn ykist mikið gætu síðan sagt skilið við sjóðinn og hafið gjaldtöku.

Tillaga 2: Tryggja þarf sátt um breytingar

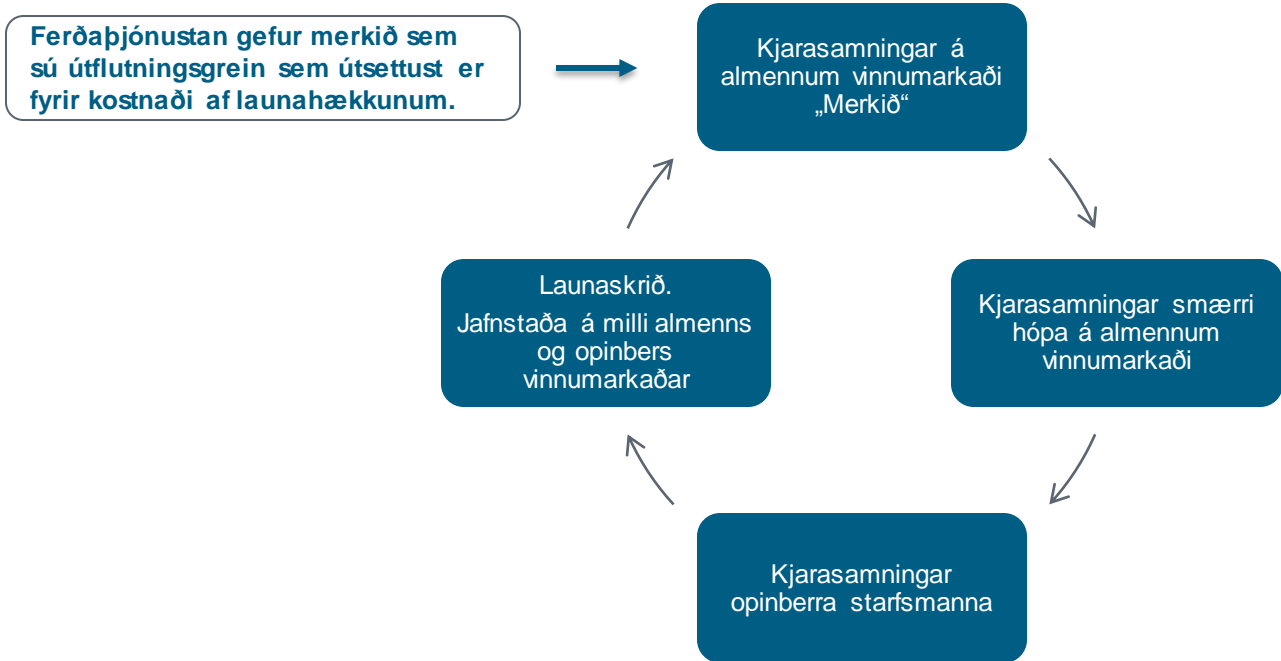
Laga- og regluverk

Mikilvægt er að aðgengi að auðlindum í ferðaþjónustu sé vel skilgreint og að gætt sé í þeim efnum að viðskiptavild þeirra sem byggt hafa upp ferðaþjónustu til margra ára. Nauðsynlegt er að við boðaðar breytingar eða framsetningu á almannarétti, eigendastefnu þjóðlendna og atvinnustefnu þjóðgarða, að gæði og öryggi verði höfð að leiðarljósi.

Tillaga 3: Tryggjum samkeppnishæfni landsins, ferðapjónustan gefur merkið

- Skref hafa verið stigin nýlega af aðilum vinnumarkaðarins og stjórnvöldum í átt að bættu vinnumarkaðslíkani. Átök og skortur á heildarsýn við gerð kjarasamninga hafa háð Íslendingum og ýkt bæði sveiflur í kaupmætti heimila og samkeppnishæfni landsins en gangi hið nýja samkomulag eftir er von á betri tímum.
- Sem fyrir viljum við öll hækka kaupmátt Íslendinga en á sama tíma verður að sjá til þess að inneign sé fyrir slíkum hækkunum svo að þær haldi sér til lengri tíma.
- Í nýju vinnumarkaðslíkani er gert ráð fyrir að útflutningsgreinar gefi merki um það svigrúm sem er til launahækkana á hverjum tíma og að aðrir geirar taki mið af því í sínum samningum. Ferðapjónstan er með hæsta launahlutfallið af útflutningsgreinum og því útsettust fyrir kostnaðarhækkunum sem af þeim fylgja.
- **Ferðapjónustan gefi merkið fyrir aðra samninga á vinnumarkaði þannig að vörður sé staðinn um samkeppnishæfni þjóðarbúsins í heild.**

Ásdís Kristjánsdóttir
Forstöðumaður efnahagssviðs
asdis@sa.is
sími: 591-0080

Óttar Snædal
Hagfræðingur á efnahagssviði
ottar@sa.is
sími: 591-0082

Ólafur Garðar Halldórsson
Hagfræðingur á efnahagssviði
olafur@sa.is
sími: 591-0081

<https://twitter.com/efnahagssvidSA/>